

Justice-seeking Strategies in Everyday Life: Case Study Among Urban Migrants in Yangon

Than Pale, University of Yangon

Abstract

This article explores how poor urban migrants deal with disputes and crimes in Yangon's largest industrial area, Hlaing Thayar Township. The main argument is that migrants have very low access to formal justice institutions, and few powerful personal connections to draw on, so they rely on informal mechanisms or refrain from reporting at all. On fewer occasions, when it comes to rapes and child abuse, they also rely on the new legal aid Community Based Organizations (CBOs), which are becoming more common. Hlaing Thayar has the largest population of unregistered migrants in Yangon and is infamous for high levels of crime. Poor migrants settle there to work at the factories or different forms of day-labor for low wages. Ethnographic research in the area during 2015-16 reveals that problems and crimes such as domestic violence, adultery, rape, debt and theft cases are very frequent. I focus on what migrant people do when they face such problems and how justice providers resolve these problems. It reveals that informal ward leaders are important. When the case ends up before formal justice providers, the migrants tend to lose the case because of lack of monetary means and powerful relationships. Case studies illustrate that justice-seeking strategies vary depending on economic situation, education, knowledge of the law and powerful personal connections.

Introduction

This article explores how poor urban migrants dealt with disputes and crimes in Yangon's largest industrial area, Hlaing Thayar Township, by examining how different types of disputes are experienced and resolved. The research principally analyses the role of ward-level actors in dispute resolution processes. Hlaing Thayar is home to the largest population of unregistered labor migrants in Yangon and is infamous for high levels of crime and social disputes. Many of the problems result from rapid urbanization and inadequate housing and livelihood opportunities for rural migrants in the Myanmar political and economic transition. The upsurges in new construction in Yangon's center and proliferation of industrial zones on its periphery have been a big draw for unskilled migrants coming to Yangon from rural areas, especially the Delta. The magnetism of Yangon intensifies as the central government's political and economic reform process gathers steam (Forbes 2016, 197). One recent study highlights that until 2005, many migrants to Yangon were individuals, whereas more recently whole households were likely to migrate, presumably with intention of more permanent relocation (Boutry 2014). As the cost of housing and living in Yangon was already high and rising, most migrants coming to the city settled in the periphery. Informal settlement was already taking place around the sites of industrial estates that were themselves in the peri-urban areas (Forbes 2016, 199).

This article analyses how these conditions affected the poor migrant's access to justice when they faced crimes or were engaged in disputes. The main argument of the article is that migrants had very low access to formal justice institutions, and had few powerful personal connections to draw on. Consequently, the migrants relied on informal mechanisms of dispute resolution, yet sometimes they did not even seek assistance or report their cases. I analyse how migrants dealt with disputes,

and then explain why they had less access to the formal systems and why they sometimes did not even report cases to the informal mechanisms.

The insights of this article are based on ethnographic research conducted between November 2015 and September 2016 in two wards of Hlaing Thayar Township. In the fieldwork, I explored how migrant people deal with their everyday problems, how they find ways to get justice and how security providers operate at the ward level to provide security.¹ I particularly focused on access to justice strategies, including formal and informal institutions. As the other articles in this issue, this article contributes to the debate about legal pluralism (Pospisil 1971; Griffiths 1986; Moore 1986, 870). By focusing on Yangon, this article adds new empirical knowledge to the debate about legal pluralism, which hitherto has been informed by hardly any academic studies from Myanmar.² Moreover, I consider legal pluralism in relation to poor urban migrants.

This article proceeds in 5 sections. The first section introduces the concept of legal pluralism, followed by a second section that provides a background to the research study area and the situation of urban migrants in the Myanmar transition period. The third section explains the research methodology, which is followed by the main research findings. I outline the types of cases that affect migrants and how these are resolved. Through these cases, it is found that when migrant's cases end up in the formal system, this is because the ward leaders push the victims to go to the formal level. Otherwise, they prefer to use the informal system or not to report at all. The fourth section explains why this is the case. The conclusion uses the data

---

¹The fieldwork was conducted together with Associate Professor Hla Hla Kyi. It covered 60 interviews with migrant workers, natives and ward level leaders.

²One exception is the study by Kirsten McConnachie (2014) on legal pluralism among Karen refugees on the Thai-Myanmar border.

to make some recommendation for the Myanmar government and NGOs.

The Legal Pluralism Perspective

In order to understand the variety of actors engaged in dispute resolution in Hlaing Thayar I draw on theories of legal pluralism and understandings of formal versus informal systems. According to Griffiths (1986, 38), 'legal pluralism is the presence in a social field of more than one legal order or law' and he distinguished this from legal centralisms, where only 1 set of laws and understanding of justice are seen as valid. Griffiths argues that legal centralism is an ideology situating state law as superior to other legal orders (Griffiths 1986, 3-5). In this article, the concept of legal pluralism is used to reflect on disputes resolution at the neighborhood level. Problem-solving mechanisms vary considerably depending on individuals. People use different mechanisms to solve the problems and their understanding of the concept of justice varies considerably from the lowest local level to the highest level. Some of the literature makes a distinction between formal and informal justice systems or mechanisms (Harper 2011; UNDP 2012, UNICEF, UN Women; Wojkowska 2006).

For the context of Hlaing Thayar, I find Erica Harper's (2011) definition of informal or non-state justice systems useful. According to Harper, informal includes indigenous, customary and religious legal orders, alternative dispute resolution mechanisms and popular justice. The formal justice system refers to controls organized by the state and enforced by specific institutions that follow procedures determined by law. These include courts, the police, prosecution offices and correctional facilities. Customary justice systems are the cornerstone of dispute resolution for the poor and disadvantaged in developing countries, with some studies estimating that 80 per cent of conflicts are resolved through such fora (DFID 2004, 3). In Myanmar, justice

mechanisms also include the ward and village administrators who are local leaders, and can operate informally, but they are also part of the state system, as the lowest level of the administration. Informal justice systems involve a preference for less formalized settlement procedures, such as voluntary participation and the reaching of decisions based on mutual consent (UNDP 2012, 1- 34).

Legal pluralism is everywhere, from the lowest local level to the most expansive global level. Globalization refers to a cluster of characteristics that reflect an increasingly interconnected world: the migration of people across national borders; the building of global or transnational political organizations or regulatory regimes, and so forth (Dauvergne, 2003; Tamanaha 2008, 386-7). Because of globalization, observers have noted that states are losing power in various ways (Habermas 2001). States have given up some of their sovereign power to control their own affairs in certain economic, political and legal respects, subjecting themselves to a higher authority. At the local level, legal pluralism is also significant, illustrating that state institutions do not have a monopoly on justice provision. In situations where people face disputes, many parties choose to bypass state court systems, which are seen as inefficient, unreliable, too costly or too public, resorting instead to arbitration or private courts. Many of the massive slums that are ubiquitous in large cities around the world function with little or no official legal presence, beyond the purview of law and courts, often without legally recognized rights. Order is maintained and interaction is conducted in these areas through other social norms, institutions, or mechanisms (Tamanaha 2008, 387). Santos (1977), for instance, studies law and order-making in the favelas of Brazil, showing how residents of an illegal squatter settlement create their own legality using the forms and symbols of state law, which they call the 'law of the asphalt' (see also Merry 1988, 881).

I add to the literature on legal pluralism, a focus on different aspects of power and exclusion of certain groups. Like Erin Moore's (1993) study of legal pluralism in India, I also see that certain groups in the urban areas were not equally benefiting from legal pluralism. Whereas Moore (1993) focuses on gender, I focus on poor urban migrants. These migrants had problems accessing the formal system. They also faced difficulties in going to local leaders and elders with their issues. Therefore, they were also insecure about addressing the informal mechanisms. Legal pluralism was in the past used to describe the relations between colonized and colonizer, and now it is also used to describe the relations between dominant groups and subordinate groups, such as religious, ethnic, or cultural minorities, and migrants. The literature looks at unofficial forms of ordering located in social networks or institutions, rather than alone in formal systems (Woodman 1987-88, 3-4; Macaulay 1986; Merry 1988). The main insight of this article is that migrants' lack of access to resolution mechanisms and their reluctance to report cases were related to their poor economic situation, lack of knowledge of official procedures and lack of personal contact with powerful people. Because informal migrants were not officially recognized by the government, their problem-solving mechanisms were informal.

Urbanization and Migrants In Yangon

Yangon is the primary city in Myanmar and the current population is 5.2 million, having grown by 0.7 million since 2006, at an average rate of 1.9 percent per year. Urban growth is accelerating and the Japan International Cooperation Agency (JICA) estimates that Yangon's growth rate will be two percent over the next years (JICA and YCDC 2013). If the current population growth rate continues, the urban population size will exceed the rural population size in Myanmar in 2040. Increased urbanization in Myanmar has happened because of the recent political

and economic opening of the country, which has led to unprecedented levels of foreign investment as companies began to arrive to take advantage of the frontier market with cheap labor and abundant natural resources. New business and industries generated new job opportunities, which encouraged more people to move to Yangon. As there has been a high rate of poverty and landlessness in many rural areas, migration to the city will increase as people seek better opportunities (Boutry 2014; Forbes 2016, 199). Yangon has become the place where many people settle to meet job prospects, and consequently the population grows.

Leading up to the transition period in which this research took place, the fastest growing township in Yangon was Hlaing Thayar, both in terms of formal and informal settlement populations. Hlaing Thayar also had the highest occurrences of diseases related to poor environmental conditions and lack of water and sanitation facilities. In the current situation, robberies, neighbor disputes, assaults in the street, rapes, domestic violence, child abuse and other cases happened in the everyday life within the wards of the township. There were also massive problems with alcohol and drugs, including children who sniff glue. Local newspapers frequently reported crimes and problems in Hlaing Thayar. Migrant workers faced huge difficulties with regards to health care, education, and other social services. There was no guarantee of stable living conditions. During the transitional period in Myanmar, the government, NGOs, and CBOs were implementing programs to develop better legal practices. However, in urban areas in Yangon, disputes and crimes remained high, and few migrants were able to benefit from the formal legal services. Instead, they resorted to informal mechanisms or got no justice at all. That is why Hlaing Thayar, with the high number of cases of crimes and conflict for the migrant population, was selected as my study area for exploring how and why migrants have access to formal justice institutions.

Research Methodology

This study relies on qualitative data, by drawing on information obtained through EverJust research project (see the Introduction to this issue). Regular visits to the study areas and data collection were conducted by interviewing migrant workers. I also interviewed a number of actors who engaged in resolving disputes such as domestic violence, adultery, robbery, and theft, to understand how they resolved such disputes. These actors included the ward administrators, 100-household leaders and police officers.

Two wards were selected in Hlaing Thayar Township.³ I chose these wards because they were close to the industrial zones and factories, and thus many poor migrants lived there, because they came to the township to get factory jobs. The wards were fairly representative of the places for migrant workers in Hlaing Thayar. I explored what common problems existed and what the main pathways to justice were for the poor migrant. This involved asking people to describe actual cases that had happened, and collecting information about each case to understand the practices and opinions of the people involved. I also looked at the principal barriers that migrant workers faced when they sought justice. Interview guides were applied in collecting the data. I conducted 60 interviews and collected 50 cases such as theft/robbery, rape, debt, adultery, dispute, accident, land, and fraud.

Everyday Disputes and Resolution Processes

This section outlines the most frequent types of cases that occurred in the research area — robbery/theft, debt, rape, and marriage disputes (domestic violence and adultery) — and then explores for each type of case how these tended to be handled by the involved parties and the justice providers. In the next sec-

---

³ I do not use the real names of the wards, due to sensitivity of the topic.

tion, I discuss the reasons why the different justice patterns occurred in the research area. Not only informal resolutions, but also formal resolution processes are discussed. As defined in the introduction, the formal justice system includes the police, courts and any government official above the ward level. Informal justice refers to resolutions done by family members, relatives, neighbors, elders and ward level actors, such as local leaders including ward administrators and 100-household leaders. Ward administrators were official authorities in the government system, but along with 100-household leaders, also engaged in informal justice, which was focused on negotiation. The research shows that ward level actors played an important role in providing justice solutions.

According to the research results, the most common cases in the 2 wards were marriage disputes, conflicts over unpaid debt, and theft. Rape was also very significant. The types of disputes emerging from the research are primarily concerned with extreme poverty and inter-personal struggles. Most disputes were related to the problems associated with daily activities and survival of the poor migrants. In regards to the most frequent cases, it varied what actions the victims or the parties took to deal with the case. As opposed to theft cases, people did report domestic violence, debt and neighbor and family disputes to the 100-household leaders who resolved most of these types of cases.

Here, I discuss the general patterns of dispute resolution. One significant finding is that migrants tended not to report thefts at all. They did not even report theft to the local ward leaders nor the police. They did not believe that these authorities could help them get back the stolen goods. In addition, religious beliefs meant that they did not believe that it mattered to report the thefts. They saw the thefts as the result of their own past life deeds and as their fate. Conversely, debt cases were

sometimes reported to the ward leaders. Such debt cases were resolved informally, because borrowing money without a formal contract was illegal and therefore the formal system would not deal with them. Marriage disputes like adultery cases were resolved informally with compensation, even though, according to Myanmar law, adultery was considered a criminal offense. Rape cases were generally kept secret and not resolved by ward leaders. If rapes were reported, people tended to go to the formal system, but it was seldom that the victims got satisfactory solutions in the formal system.

Next, I address how these patterns were evident in the most frequent cases, beginning with theft and robbery.

Robbery and theft cases

Robbery and theft cases were very common in the study areas. These cases occurred because of the problematic economic situation. Most of the young women and men worked at garment factories or in other industrial jobs. They worked overtime frequently, very often at night. On the way back home, young women got robbed, losing gold chains, mobile phones, or money. Some dark and deserted places with no streetlights made good conditions for theft. A 45-year-old woman in Ward B said:

Five years ago, people used bicycles when they went from place to place and there were not many motorbikes. People went on foot or took trishaws in the ward. At that time, thieves stole something by bicycle. Local people caught the thieves easily in the ward. Nowadays, motorbike taxis and motorbike users have dramatically increased in the study areas. Robbers and gangsters also used motorbike and rob in groups.⁴

---

⁴Interview, Native women in Ward B, 03. 09. 2016

My informants also told me that crimes happened when young couples and garment factory workers spent their leisure time in pagodas, where there are no houses and it is deserted. Gangsters watched for an unguarded moment. In the daytime, anybody talking on the phone in the streets risks being robbed by motorbike gangsters. Young women especially faced this risk. A 20-year-old male factory worker in Ward A said:

Women are weak physically and carry handbags, umbrellas, and something in their hand. They cannot protect themselves against robbers. Even when people see the robbery happen they cannot help to each other. They are afraid of the robbers, who can look for revenge and attack them.⁵

While ward residents feared being attacked by robbers, they equally feared reporting the case. One trishaw driver from Ward B said about this point, 'Everybody knows who we are in the Ward. Helping to resolve a theft is more dangerous. Even if I have a chance [to help], I cannot do anything to the motorcycle thieves. My family depends on me. If I do anything, the guy [thief] will revenge himself on me one day.'⁶

Low-wage migrant workers were at particularly high risk of harm, and their access to justice was limited. One clear pattern, according to the cases I followed and the interviewees' statements, is that poor migrants did not report robbery cases to police, nor even to local leaders, such as Ward Administrator (WA) and the 100-household leader. A 23-year-old girl who worked in a garment factory, from Ward A said:

---

⁵ Interview, male garment-factory worker, Ward A, 24 August 2016. There was a gender aspect to robbery, in that it was clear that physically weak young women, many of whom wore gold, feared gangsters. It was rare for men to be robbed.

⁶ Interview, male trishaw driver, Ward B, 03.09.16.

It is difficult to catch the robber because they steal gold chains, earrings, and mobile phones using motorbikes. No police are on the road. I have heard that all robbers have knives. I am a stranger here and I have no relatives and no family here. I come from another ward and this case happened in another ward. Therefore, I did not try to report the case. If I reported to the 100-household leader or the WA, it would be rare to get back my things. I never heard of people get back things from the robber.⁷

A woman who I spoke with similarly said:

my daughter's gold chain was stolen by the robber on the way back home. For that case, I did not report to the 100-household leader, and [instead] I now pick up my daughter at the bus stop every day. It is safe for her. This is an easy solution for me.”⁸

As reflected in this statement, the woman preferred just to enhance the security of her daughter by accompanying her to the bus stop herself, rather than report the case. In most theft cases people in the ward did not seek justice, and there were no police or guards to protect them from robbers. They may take advice from neighbors, friends, and may discuss the case with the ward leaders, but often the advice was: do not report the case. Even stolen motorbikes were often not reported to the ward administrator or the police, as illustrated with the following case.

Case 1: Theft of motorbike

A 46-year-old man earned an income by driving a motorbike for 3 years in Hlaing Thayar. He told me about the loss of his motorbike:

---

⁷ Interview, local woman, Ward A, 24 August 2016.

⁸ Interview, young girl, Ward B, 24 July 2016.

One guy approached me and I had been familiar with him for about 3 days. At that time, we sat together in the teashop and talked very friendly. After 3 days, the guy took my motorbike and said 'I will come back within an hour.' I believed him and I gave my motorbike to him. The guy did not come back with my motorbike. I did not know where he lived. My motorbike is expensive with license.

When I asked him if he reported the case anywhere, he said:

I heard as a rumor from my colleagues that the guy who stole my motorbike is one of the criminal gangsters in Hlaing Thayar. For this reason, I did not report it to the ward administrator, the 100-household leader, or to the police. If I open this case, I am so afraid to be attacked by the guy [who stole the bike]. Reporting is not safe for a taxi driver. I cannot spend so much time for this case at the police station, because my daily income is important for my family. So, I borrowed money to buy a new motorbike to get daily income.⁹

Rape cases

Lack of reporting was also observed in rape cases, but in comparison with theft, I found that more rape cases were reported and ended up in the formal system. However, often the victim's side was not satisfied with the formal solution and sometimes they preferred compensation from the perpetrator. Another finding is that the ward administrators never wanted to resolve rape cases, because they saw them as only cases for the formal system. When the victims were from poor migrant families, they

---

⁹ Interview, motorbike driver, Ward B, 03 September 2016. I asked 6 motorbike drivers about the motorbike theft, and all replied that they would not to report to the police.

did not inform about the rape at once to their parents or to their neighbors. Before any formal solution, victims kept silent and did not report it to anyone. If the victim got pregnant, however, and it was discovered by others, the case may be resolved legally in the formal court. The ward leaders were not allowed to resolve rape cases informally.

According to interviewees, the victims of rape are 10 to 16 years old and most were from poor migrant families. In addition, their education level was very low. Their parents were day laborers with a low economic standing. Most of the rape cases that we actually brought out were not silenced, and were resolved formally in the court. In 1 case, poor family members of the victim settled informally with compensation. This kind of case appeared in poor family households. Most of the migrants and other ward residents lacked knowledge about rape cases. Especially, poor family members want to use attorneys to get compensation. In such cases, the victim's parents make the decision in the case to get compensation from the perpetrator rather than taking the case to court. Victims' grievances are not included in the consideration to get compensation. I also found a case where the perpetrator tried to avoid a court case by offering compensation to the victim's family. Rape victims were hesitant to report, because there was much shame associated with bringing rape cases out in public. The victims worried about humiliating their families. This situation made them weak in seeking justice legally.

Increasingly, some NGO and CBOs provided free legal aid and counsel to vulnerable persons, especially women and children. This has likely meant that more rape cases were reported to the formal system, because according to 1 legal aid worker with whom I spoke, he usually advises the victims' families not to accept compensation but to go the legal way. NGOs stood on the child victim's side and hired a lawyer to formally settle the case. Even when NGO legal aid providers supported the victim, some parents did not want to settle the cases in court. They did

not want to mention it in front of the court. Parents believed that if they went to the court, the victim would suffer from psychological problems. Another reason was that the parents want to get compensation for their grievances, which also supported the family economy. They also thought that going to court repeatedly and answering questions at court shamed them and increased their stress. However, not all victims' families accepted compensation. I illustrate this with the following case.

Case 2: Rape

A 16-year-old female rape victim came from a big family. Her parents were roadside vendors who moved to Hlaing Thayar from Ayeyarwady Region 10 years previously. Her education was only to primary level and she sold seasonal fruit at the bus stop. She said about the rape case:

At 8:30 pm, I returned home alone. On the way, a man appeared from a dark place and put his hand tightly on my mouth. He told me not to talk or shout and brought me into a small room. The room had no electricity, and was a very dark place. Both of my hands were tied with a wire and my mouth was tied with a cloth so I would not shout. He raped me. After that he untied the wire and cloth, and he threatened me not to tell anybody about the rape. He said 'If you tell someone, I will burn your house.' I am so afraid of him and we live in the squatter area. So, I did not tell anyone about this problem. Two months later, I saw that I was pregnant. I told my mother about my case. She was upset and she went to get advice from the neighbors. She wanted me to abort the child.¹⁰

When the mother finally told the father about the rape, he immediately wanted to resolve it the formal way. When the case

---

¹⁰ Interview, Victim's house, Ward A, 30 May 2016.

was with the police, and they were about to open a court case, the perpetrator tried to negotiate the case with compensation. He wanted to pay the victim's family so that he would not go to prison after a court case. The girl victim said, 'My parents did not accept this solution [compensation].' Finally, the perpetrator got a prison sentence of 3 years. The girl's father said:

It is not justice for us. The perpetrator should be in prison more than 2 years. I am not satisfied with it. I heard that if a rape case happens, the committed person will be in prison for about 7 years. Three years in the prison for a crime case is not justice for the victim. Now, my daughter gave birth to his child. We do not want the child and tried to give the baby to other people. However, my daughter cannot give up her child. We are poor migrants, so we do not know powerful persons in the court and we did not understand the legal procedure. Now, the case has ended. But we are still suffering from the grievances of my daughter.¹¹

In this case it is clear how informal solutions co-exist with the formal system and how migrants get a sense of injustice when they report their cases.

Debt and money saving disputes

Disputes related to money-saving and -lending were especially high in Hlaing Thayar, which can be related to the difficult economic situation of the migrants, who mainly depend on daily labor. Although migrants had low incomes, some still participated in saving clubs. The amount of saving varies depending on their incomes. According to a lucky draw, the members of these clubs take turns in taking the saved money. The problem arises because some people run away after getting the money. When people do not pay the money back that has been saved in the group,

---

¹¹ Interview with the victim's father, Ward A, 30 May 2016.

disputes often occur. The ward administrators said that such disputes were the most common type in the wards. Poor people frequently borrowed money for daily survival, to repair their houses, buy motorcycles, as well as to pay back old debts. Loans in the wards were borrowed from more affluent ward residents, and they came with a high interest rate that had to be paid on a daily basis. When the borrowers could pay interest, disputes often happened between borrowers and lenders. Loaning money with interest was not legal, so the disputes must be resolved informally.

The 100-household leaders engaged in informal justice processes around debt disputes. They took oral agreements from both parties (borrower and lender). If the borrower did not follow the mutual agreement, the 100-household leader called both parties to the ward office, which is a higher level of informal resolution. At this level, a *kan won* is made in front of the ward administrator. *Kan won* is a kind of informal contract, in which the parties to a case sign a letter promising to adhere to the decision or agreement made at the local leaders' office. This can for instance be the promise to pay back a debt. The *Kan Won* is powerful in the informal solution at the ward level. If both sides do not follow the rules and agreement mentioned in the *kan won*, the ward administrator had authority to transfer the case to the police. Threats of being sent to the police are part of resolving debt cases informally. Formal law and police are mainly effective in threatening the perpetrators to follow the decisions of the ward leaders. A 100-household leader in Ward A said:

Ward level actors sometimes threaten [the perpetrators]. If the solution of debt cases, dispute case etc. are not satisfactory at the ward level, the case is transferred to the police. People are afraid of the po-

lice so that is why we threaten with police. Sometimes, the police also threaten the perpetrators informally.¹²

Therefore, even though the debts were resolved informally, the formal system is present as a back-up or threat. However, this did not mean that in reality the debt cases ended in the formal court according to the formal procedure. In fact it was difficult to resolve debt cases in the formal system, due to lending money in the first place with interest and without formal registration being illegal.

Marriage disputes: Domestic violence and adultery

Low family income plays an important role in igniting marriage disputes in Hlaing Thayar where such cases were common especially among low-wage migrant workers. The quarrels typically happened in the late evening when men returned home after using their daily income for drinking. When the wife asked the husband for money, sometimes a quarrel turned into domestic violence.

As a first step, the 100-household leaders resolved this problem through negotiation between the husband and the wife. Sometimes, the married couple fought with knives. The ward administrators and 100-household leaders considered it a crime when a knife longer than 6 inches was used. These cases should be transferred to the police, but parties. Whether you want to go to the police or you want to make *kan won*. People choose signing on the *kan won* letter. Sometimes, women reported domestic violence directly to the Ward office, but men may also report. Usually the request is to divorce, not to report the crime of domestic violence. Usually, the ward administrators resolves these cases by firstly postponing the time: he asks the couple to reconsider the divorce, while he also mediates between them. The following case is illustrative.

---

¹² Interview, one hundred household leaders, Ward A, 28 August 2016.

Case 3: Marriage dispute

The ward administrator told me that one late evening, one man arrived to the ward office. He ran to the office and he seemed afraid of someone and closed the door. At the same time, one woman arrived to the ward office and she was very upset. She had a knife. The ward administrator heard the woman's voice: she was shouting that she would cut the husband with the knife. As the situation was a little bad, the ward administrator physically separated the couple and took the knife. He then sat down to speak with the couple. The woman first complained:

My husband always drinks alcohol and therefore he does not work for income. So, I told him not to drink alcohol and to work to get an income. This evening, I saw him at the alcohol shop so I felt angry and wanted to kill him. When I went to the alcohol shop, he directly ran away to the ward office because he is afraid of my knife. I would like to divorce him now.¹³

The man was silent. He was aware of his mistakes. According to the household leader, who told me the story, the ward administrator said to the husband, 'You have to work for the family. Your wife is right.' He then told the couple, 'I cannot resolve the case right now so both of you come back after 2 days. Then you tell me if you want to still divorce and I will do it.'¹⁴ After 2 days, they did not come to the ward office.

The ward-level actors said that they settled disputes like the above one according to the principle reflected in a common Myanmar saying: *gyi de ah hmu go ngeze, nge de ah hmu go pyaukse*. This means to make the big problems small and the small problems disappear. This informal solution is useful and effective in

---

¹³ Interview with 100-household leader, who recalled what the woman said, Ward A, 28 August 2016.

¹⁴ Interview, 100-household leader, Ward A, 28 August 2016.

marriage dispute cases. According to the law, the ward administrator has no official authority to divorce people, but he mediates and gives a set time for the couple to think about the case. If the husband commits violence against the women, and this is reported, the ward administrator transfers the case to the police. Men are afraid of the police, so they tend to behave after the warnings or threats of the ward leaders. Sometimes, women go directly to the police. When this happens, the men will stay two or three days in the police outpost as a punishment. Therefore, the ward administrator can use the threat of the police in the informal solution.

A 28-year-old police officer said that some people reported disputes between neighbors or family members directly to police outposts. The police resolved the cases there at the outpost informally.¹⁵ Therefore, it was not only ward leaders who engaged in solutions outside the formal legal system, but also police.

Now I wish to turn to the example of adultery cases. Even though adultery is today a public crime in Myanmar, most adultery cases in Hlaing Thayar do not go to court because wives do not want men to go to prison. They prefer informal resolution and compensation. The following case also shows how adultery is resolved informally. This case also involves sexual assault of a minor, and it shows that cases are resolved informally due to lack of knowledge of the law and economic hardship.

Case 4: Adultery and sex with a minor.

The case happened in June 2016. The victim was 14 years old and her education is only 8th Standard. After dropping out of school, she worked in the pea industry. At her work, she met a man who was a leader at work. He was married, but he told the girl that he was divorced. He told her, 'If you marry me, I will support your family with 200,000 [US\$145] per month.' She believed him

---

¹⁵ Interview, police officer at the police outpost, Ward B, 27 September 2016.

and slept with him 1 night. Before she went home, the man said that he would arrange for them to get married. She believed him. One female neighbor worried about the girl, since she did not come home that night. The neighbor had experience and knowledge about these matters, because she worked as a volunteer for an NGO. So the next day when the neighbor saw the girl, she asked why she did not come home, where she slept, and with whom.

The girl was a virgin and did not know about men. She told the woman what happened and finally let her parents know about it. First, the girl's family and women neighbors went to the ward office. The ward administrator informed the family of the man about the case. The man did not come to the ward office, his wife came alone. She requested the ward administrator not to open a case formally. She wanted to solve it with compensation. She said that she had never heard about her husband doing such a thing before. The neighbor wanted to settle the case legally because the man had a wife he lived with, lied to the girl and slept with her. His wife preferred to solve it with money. Also the girl's parents wanted 800,000 (US\$580) compensation for the grievance. The perpetrator side rejected the offer. After much discussion, the girl's parents agreed to 600,000 (US\$435).¹⁶

According to current law in Myanmar, the man could have been sentenced to prison for violating the law prohibiting adultery. A formal case could have been opened with the police and court, but the parties and the ward administrator agreed to allow it to be resolved informally with compensation. This case shows is that a man took advantage of a girl and the poverty of her family. Poverty is a key component here, also in not seeking formal justice. Even though a knowledgeable person – in this

---

¹⁶ Interview, educated woman, Ward B, 8 July 2016.

case the neighbor — advised to resolve the case legally, the parties did not accept her suggestion. Even a small amount of compensation was seen as support for the victim's family.

Discussion

The empirical case studies presented above show poor urban migrants not using the formal justice system, with the exception of rape cases. However, even in rape cases it was likely that many remained unreported unless there was a pregnancy. Either people did not report the cases — simply staying silent and finding other means to deal with their insecurity — or they made use of the ward-level actors' informal resolutions. Sometimes the police also provided informal resolutions. In this section, I wish to discuss why this was the case and relate the discussion back to theory.

Several aspects accounted for the ways that disputes and crimes were dealt with among the migrants. Few migrants in Hlaing Thayar had a good education or much knowledge of the legal system. Migrants in Hlaing Thayar were considered strangers without strong social connections or networks, which were important also in accessing different institutions. Another reason for not reporting the cases was that people could not spend the time in the formal offices, because their daily income was so important for their survival. They could not afford to money on transportation, food, and small fees for the case process. Another factor was that some cases were illegal cases, which could not be resolved in the formal system. This for instance regarded borrowing money from informal lenders with interest. As shown above, such cases could be resolved informally only, although this did not mean that the formal system was entirely absent. The ward-level actors frequently used the police as a threat. For instance, ward leaders told people that if they broke the *kan won* they would be sent to the police.

Another reason is that informal solutions meant quick decisions as the settlement procedure can be finished within a day.

Therefore, people preferred this type of solution. In addition, compensation was also effective in the informal justice system. Some people preferred compensation for the victim to imprisonment for the perpetrator. Poor people especially were familiar with the ward-level actors, who wanted to get monetary compensation without thinking about the grievances of the victims. The ward administrator and the 100-household leaders could enforce compensation.

Furthermore, migrants felt uncomfortable going to formal authorities, including the police. Based on experience, they found them ineffective. In most theft cases people in the ward did not seek justice, because they never saw anyone get their stolen goods back. In addition, if they opened a case legally, they were interrogated by the police. People did not want to be questioned by the police. Therefore, informal solutions were preferred. Religious beliefs constituted another reason for not reporting thefts. According to a 65-year-old woman from Ward B, 'Buddhist Myanmar people think that if someone is robbed, that person is suffering from bad luck.'¹⁷ For instance, if a person lends money to another person, and that person ran away with the money, the moneylender thought that it was because he owed money to that person in his previous life. This meant that people did not want to seek a solution, because the suffering caused by losing the money was due to something bad that the person did in a past life. According to Buddhist belief, the victim then assumes that the bad things will be gone with the thief or other perpetrator. Therefore, they see no need to report the case and getting the perpetrator punished.

Due to the reasons mentioned above, informal justice resolutions were prevalent in the study areas. The ward-level actors sought to reduce the negative effects of disputes as they acted as mediators, but other factors also meant that migrants did not

---

¹⁷ Interview, Ward B, 24 July 2016.

report cases at all. The way that migrants dealt with crimes and disputes in Hlaing Thayar reflected a situation of legal pluralism, where it was not only, in fact very rarely, state law and institutions that were drawn on. Informal resolutions and self-help dominated. These developments can be linked to comparable processes across the world. As Tamanaha (2008) argues, the increasingly massive slums in the large cities around the world function with little or no official legal presence. Observers described legal aspects of these developments in terms of legal pluralism. The conditions in the slums give way to the growth of 'self-creating', 'private', or 'unofficial' legal orders. (Tamanaha 2008, 386-387) In addition to this argument, the case of Hlaing Thayar shows that poor migrants stand at a much lower chance of accessing and using the legally plural context, than for instance native or better-off people in the township. Lack of social networks and poor economic situations have a clear impact on the extent to which people can use legal pluralism. Moore (1993) makes a similar point about India, where she shows how access to formal and informal justice is related to the cultural construction of power, focused on the combination of money, lineage, caste and gender including education and connections. Women and the poorest or low-caste men are not included in the legal areas, and thus have to find other avenues for resolution and resistance. That means that legal pluralism is not the same as equal access to resolution processes. The same applies to Myanmar, and in Hlaing Thayar, the poor informal migrants were the most excluded.

Conclusion

Myanmar has embarked on a comprehensive transformation policy, resulting in political, social and economic changes for everyday life. These changes will impact on diverse social groups across the national space. Increased urbanization and migration from rural to urban areas is an important element of the Myanmar transformation process, which so far has received

only scant attention, with the exception of Forbes (2016). Yangon city, with more and more foreign investments and growing industries providing enormous opportunities for work and improvement of livelihoods, also attracts poor rural villagers to the city. However, in the process not everyone gets sustainable jobs or safe places to live. This creates negative side effects and crime. One of the big challenges of the democratic and economic transformation is that the Myanmar government is still weak in implementing law and providing security, especially for the growing slums and squatter areas in Yangon city where many poor migrants live. In the current situation of Myanmar, different kinds of reporting on the insecurities of everyday life can be found in the printed and social media.

Similarly, in my study area I found weaknesses in security and safety. In this article, I have explored how poor urban migrants settle the disputes and crimes in Yangon's largest industrial areas, Hlaing Thayar, which is also the most infamous area for crime in Yangon region. My argument is that poor urban migrants have very low access to formal justice institutions. Lack of legal knowledge, low education and poor economic conditions are main barriers to formal justice solutions. Justice options in Hlaing Thayar comprise formal and informal solutions, including self-help. Many cases, especially theft, are left unreported, and with the exception of some rape cases, the migrants prefer the resolutions by the ward leaders. These leaders use negotiation, compensation, informal agreements (*kan won*), and threats of sending perpetrators to the police as resolution mechanisms. Even when rape cases are settled the formal way at the court, the solution is unsatisfactory. Shame, silence and fear of rape are core barriers to overcome the difficulties of accessing justice.

Theoretically, I argue that legal pluralism does not mean equal access to formal and informal institutions for all groups in

society. Poor migrants especially have unequal access to formal as well as informal justice. With the increasing migration from rural to urban areas, it becomes important for the government to regulate legal procedures for migrants' issues. It is also important that legal aid NGOs and CBOs assist poor migrants to help them find resolutions to, for instance, rape and child abuse cases. Practical laws are necessary to gain the trust of local people. This study contributes with information that may help the government, legal aid providers, NGOs and CBOs to better understand the access to justice strategies of poor urban migrants and the barriers they face.

References

- Boutry, Maxime. 2014. From Rural to Urban Poverty: Some Thoughts on Coping Strategies and Evolutions in Political Transitional Context: *Unpublished report* 2014.
- Kyed, Helene Maria. 2011. "Introduction. Legal pluralism and international development interventions." *Journal of Legal Pluralism*, no 63: 1-21.
- Dauvergne, Catherine. 2003. *Jurisprudence for an Interconnected Globe*. Ashgate Pub Ltd.
- Forbes, Eben. 2016. "On the frontier of Urbanization: Informal Settlements in Yangon, Myanmar." *Independent Journal of Burmese Scholarship*, no. 1:197-238.
- Griffith, John. 1986. "What is Legal Pluralism." *Journal of legal Pluralism*, no 24: 4-9.
- Habermas, Jürgen. 2001. *The Postnational Constellation: Political Essays*. Cambridge: MIT Press.
- Harper, Erica. 2011. *Customary Justice: From Program Design to Impact Evaluation*. Rome: International Development Law Organization.
- Hooker, M.B. 1975. *Legal Pluralism: An Introduction to Colonial and Neo-Colonial Laws*. Oxford: Clarendon Press.
- Japan International Cooperation Agency, Yangon City Development Committee. 2013. The project for the

- Strategic Urban Development Plan of Greater Yangon: *Final Report 1, Part II*.
- Macaulay, Stewart. 1987. "Images of Law in Everyday life: The lessons of School, Entertainment and Spectator Sports." *Law & Society Review* No. 21: 185-218.
- McConnachie, Kirsten. 2014. *Governing Refugees. Justice, Order and Legal Pluralism*. New York: Routledge.
- Moore, Sally, Falk. 1986. *Social facts and fabrications: Customary Law on Kilimanjaro, 1880-1980*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Pospisil, Leopold. 1971. *The Anthropology of Law: Comparative Theory of Law*. New York: Harper and Row.
- Santos, Boaventura De Sousa. 1977. "The Law of the Oppressed: The Construction and Reproduction of Legality in Pasargarda." *Law and Society Review* no. 12: 1-126.
- Tamanaha, Brian Z. 2008. Understanding Legal Pluralism: Past to Present, Local to Global *Sydney law Review* 30, no. 3: 386-7.
- UNDP, UNICEF, UN Women. 2012. *Informal Justice System, charting a course for human rights-based engagement*,. United Kingdom Department for International Development (DFID). 2004. *Non-state Justice and Security Systems*. London: DFID.
- Wojkowska, E. 2006. *How Informal Justice Systems Can Contribute*. Oslo: United Nations Development Programme, Oslo Governance Centre.
- Woodman, Gordon R. 1987-88. "What is the Commission About?" *14 Newsletter of the Commission on Folk Law and Legal Pluralism* 3.

နေ့စဉ်လူနေမှုဘဝ၏တရားမျှတမှုရှာဖွေခြင်း
ရန်ကုန်မြို့မြို့ပြရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူတို့
အကြောင်းကို လေ့လာတင်ပြခြင်း

သန်းပုလဲ

ပါမောက္ခ၊ မနုဿဗေဒဌာန၊ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်

အနှစ်ချုပ်

ဤဆောင်းပါးသည် ရန်ကုန်မြို့ပြဒေသ၏ အကြီးဆုံးစက်မှုဇုန်ဖြစ်
သော လှိုင်သာယာမြို့နယ်တွင် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူတို့ နေ့စဉ်တွေ့ကြုံ
ရင်ဆိုင်ရသော အငြင်းပွားမှုများနှင့် ရာဇဝတ်မှုများကို မည်ကဲ့သို့
ဖြေရှင်းကြသည်ကို ရှာဖွေ၍ လေ့လာတင်ပြခြင်း ဖြစ်သည်။ အဓိက
တင်ပြလိုသည်မှာ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင် သူတို့သည် မျှတသော
အစိုးရတရားစီရင်ရေး စနစ်ကို လက်လှမ်းမီနိုင်မှု
လွန်စွာအားနည်းသည်၊ အာဏာရှိ ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့်ဆက်သွယ်နိုင်မှု
အနည်းငယ်သာရှိ၍ ရပ်ကွက်တရားစီရင်ရေး
စနစ်ကိုသာမှီခိုအသုံးပြုကြပြီး ၎င်းတို့၏ အမှုကိစ္စများကိုလည်း တရား

ဝင် တိုင်ကြားခြင်းများကို မပြုလုပ်ကြပေ။ တစ်ချို့သော အမှုကိစ္စ ဖြစ်သည့် မုဒိမ်းမှုနှင့် ကလေးအနိုင်ကျင့်မှုများ ကြုံတွေ့လာသောအခါ ဥပဒေရေးရာအကူညီပေးသော အရပ် ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းများကိုသာ အားထား မှီခိုနေရသည်။ လှိုင်သာယာမြို့နယ်သည် တရားဝင် အသိအမှတ် မပြုထားသော နေရာများတွင် ရွှေ့ပြောင်းလုပ်သားနေထိုင်မှု အများဆုံးနှင့် ရာဇဝတ်မှုအများဆုံး ဖြစ်ပွား သည့် နေရာဖြစ်သည်ဟု နာမည်ကြီးလျက်ရှိသည်။ ဆင်းရဲသောရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများသည် ၎င်းနေရာ တွင် အခြေချနေထိုင်ကြပြီး စက်ရုံများတွင်အလုပ်လုပ်ကြသည်။ စက်ရုံအလုပ်ရုံများနှင့် အခြားအလုပ်ခွင် များ၌ အနိမ့်ဆုံး နေ့စားလုပ်ခဖြင့် အလုပ်လုပ်ကြသူများ ဖြစ်ကြသည်။ ၂၀၁၅-၂၀၁၆ခုနှစ် လှိုင်သာယာမြို့နယ်တွင် သုတေသနပြုချက်အရ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှု၊ အိမ်ထောင်ရေးဖောက်ပြန်မှု၊ မုဒိမ်းမှု၊ ကြွေးမြီး ကိစ္စနှင့် ခိုးမှု စသည့် ပြဿနာများနှင့် ရာဇဝတ်မှုများ မကြာခဏ ဖြစ်ပွားလေ့ရှိကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။ ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်သူများအနေဖြင့် ပြဿနာများ ကြုံတွေ့လာသောအခါ မည်ကဲ့သို့ ဖြေရှင်းကြပုံနှင့် တရား မျှတမှု အတွက်ကူညီဆောင်ရွက်ပေးသူများလည်း မည်ကဲ့သို့ ဖြေရှင်းပေးကြသည်ကို ရှာဖွေတင်ပြထားပါ သည်။ ထို့အပြင် ရပ်ကွက်လူကြီး (ရပ်ကွက်တွင် နေထိုင်သော ပြည်သူလူထုမှ ရွေးချယ်တင်မြောက်ထား သော) များ၏ အခန်းကဏ္ဍသည်လည်း အရေးကြီးသည်။ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများ ရင်ဆိုင်ရသောအမှု ကိစ္စများသည် ငွေရေးကြေးရေးအဆင်မပြေမှုနှင့် တရားရေးဆိုင်ရာ

ဌာနများနှင့် အဆက်အသွယ် အားနည်းခြင်းတို့ကြောင့်
 အစိုးရတရားစီရင်ရေးစနစ်မရောက်ခင်မှာပင် အမှုကိစ္စများ
 အဆုံးသတ်သွားကြသည်။ အမှု ကိစ္စဖြစ်ရပ်လေ့လာခြင်း၌ တရား
 မျှတမှု ရှာဖွေရယူသည့်ပုံစံများသည် စီးပွားရေးအခြေအနေ၊
 ပညာရေး၊ ဥပဒေဆိုင်ရာ အသိပညာဗဟုသုတနှင့်
 အာဏာရှိပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် ဆက်သွယ်မှု အစရှိသည့်
 အကြောင်းအရာများအပေါ်မူတည်ပြီး ကွဲပြားမှုများရှိသည်ဟု
 ဖော်ပြထားပါသည်။

နိဒါန်း

ဤဆောင်းပါးသည် ရန်ကုန်မြို့၊ လှိုင်သာယာစက်မှုဇုန်အတွင်းရှိ
 ဆင်းရဲသောမြို့ပြရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူတို့ အငြင်းပွားမှုများနှင့်
 ရာဇဝတ်မှုများကို မည်ကဲ့သို့ ကိုင်သွယ် ဖြေရှင်းကြသည်ကို
 မတူညီသော အငြင်းပွားမှုပုံစံများ မည်သို့တွေ့ကြုံဖြေရှင်းခဲ့သည်ကို
 လေ့လာဆန်းစစ်ပြီး ဖော်ထုတ်ခဲ့ပါသည်။ ဤသုတေသနပြုချက်အရ
 အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းပုံ အဆင့်ဆင့်နှင့် ပတ်သက်၍
 ရပ်ကွက်အဆင့်တာဝန်ရှိသူများ၏ အခန်း ကဏ္ဍကို
 အဓိကသုံးသပ်လေ့လာ တင်ပြထားပါသည်။ လှိုင်သာယာသည်
 အစိုးရအသိအမှတ်မပြုထားသော နေရာများတွင် နေထိုင်သော
 ရွှေ့ပြောင်းအလုပ်သမား ဦးရေ အထူထပ်ဆုံးဖြစ်ပြီး လူမှုရေးအငြင်း
 ပွားမှုနှင့် ရာဇဝတ်မှုအများဆုံးဖြစ်သည့် နေရာဟုလည်း ထင်ရှားသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေး အသွင်းကူးပြောင်းသော ကာလ၌ ကျေးလက်ဒေသမှ ရွှေ့ပြောင်းလာသူများအတွက် အသက်မွေးဝမ်း ကြောင်းဆိုင်ရာအခွင့်အလမ်းများ နည်းပါးခြင်း၊ အိမ်ရာစီမံကိန်းမလုံလောက်ခြင်းနှင့် လျင်မြန်စွာမြို့ပြဖြစ် လာခြင်းတို့ကြောင့် ပြဿနာဖြစ်ပွားမှု များလာရခြင်းဖြစ်သည်။ ရန်ကုန်မြို့အတွင်း ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်း သစ်များ တရှိန်ထိုးပေါ်ပေါက်လာခြင်းနှင့် မြို့အစွန်တွင် စက်မှုဇုန်လုပ်ငန်းများတိုးပွားလာခြင်းသည် ကျေးလက်ဒေသနေ အထူးသဖြင့် မြစ်ဝကျွန်းပေါ်မှ လုပ်ငန်းကျွမ်းကျင်မှုမရှိသည့် ရွှေ့ပြောင်းအလုပ်သမား များအတွက် ဆွဲဆောင်မှုတစ်ခုပင် ဖြစ်သည်။ ဗဟိုအစိုးရ၏ နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု ဖြစ်စဉ်များ ဖော်ဆောင်ခြင်းသည်လည်း ရန်ကုန်မြို့၏ ဆွဲဆောင်မှုကို ပို၍ အရှိန်မြှင့်စေသည် (Forbes 2016, 197)။ လတ်တလော လေ့လာမှုတစ်ခုအရ ၂၀၀၅ ခုနှစ်အထိ ရန်ကုန်မြို့သို့ တစ်ဦးတစ်ယောက်ခြင်းသာ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်မှုရှိခဲ့ကြပြီး ယခုအခါ အတည်တကျနေထိုင်ရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် မိသားစုအလိုက် ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်မှုများ ပိုများလာသည်ကို မီးမောင်းထိုးပြထားသည် (Boutry 2014)။ ရန်ကုန်မြို့၏ နေထိုင်မှုစရိတ် မြင့်တက်လာသောကြောင့် အများစုသည် မြို့စွန်များတွင် အခြေချနေထိုင်လာကြသည်။ ထို့ကြောင့် အဆိုပါမြို့ပြအနီးအနားရှိ စက်မှုဇုန်အနီးတစ်ဝိုက်တွင် ကျူးကျော်အခြေချနေထိုင်မှုကို ဖြစ်လာစေ သည် (Forbes 2016, 199)။

ထိုကဲ့သို့အခြေအနေများသည် ဆင်းရဲသောရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများ အငြင်းပွားမှုနှင့် ရာဇဝတ်မှု များကို ရင်ဆိုင်ရသောအခါ မျှတသော တရားစီရင်ရေး လက်လှမ်းမီနိုင်မှုအား မည်ကဲ့သို့ သက်ရောက်မှုရှိ နေသည်ကို သုံးသပ်လေ့လာထားပါသည်။

အဓိကတင်ပြလိုသည်မှာ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူတို့သည် အစိုးရ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့အစည်းများနှင့် လက်လှမ်းမီနိုင်မှု နည်းပါးခြင်း အာဏာရှိသောပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် ဆက်သွယ် နိုင်စွမ်းနည်းပါးသည်။ ထို့ကြောင့် ၎င်းတို့သည် အငြင်းပွားမှုကိစ္စများကို ဖြေရှင်းသည့်အခါ ရပ်ကွက်တရား စီရင်ရေးနည်းလမ်းများ (informal mechanisms) ကိုသာ အမှီပြုဖြေရှင်းကြရသည်။ တစ်ခါတစ်ရံ ၎င်းတို့၏ အမှုကိစ္စများကို ဖြေရှင်းရန် အကူညီရှာဖွေခြင်း မရှိသည့်အပြင် တိုင်ကြားခြင်းလည်းမပြုလုပ်ပေ။ ထိုရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူတို့သည် အငြင်းပွားမှုများကို မည်ကဲ့သို့ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခြင်းနှင့် အစိုးရတရားစီရင်ရေး စနစ်ကို မည်သည့်အတွက်ကြောင့် လက်လှမ်း မီနိုင်မှု အားနည်းခြင်းရှိသည်ကို တင်ပြဆွေးနွေးထားသည့် အပြင် တစ်ခါတစ်ရံ ရပ်ကွက်တရားစီရင်ရေးကိုလည်း အဘယ်ကြောင့် မတိုင်ကြားသည်ကိုလည်း သုံးသပ် လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။

ဤဆောင်းပါးသည် နိုဝင်ဘာလ ၂၀၁၅ နှင့် စက်တင်ဘာလ ၂၀၁၆ အတွင်း လှိုင်သာယာမြို့နယ်တွင် ရပ်ကွက်နှစ်ခုကို ရွေးချယ်၍ လူတို့ ၏ခလေ့စရိုက်အမှုအကျင့်ဆိုင်ရာ သုတေသနပြုချက်ကို အခြေပြု၍ လေ့လာထားခြင်းဖြစ်သည်။ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများ နေ့စဉ်ပြဿနာ

များကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်း နေသည်ကိုလည်းကောင်း၊ တရားမျှတမှု နည်းလမ်းများကို မည်ကဲ့သို့ ရှာဖွေကြသည်ကိုလည်းကောင်း၊ လုံခြုံရေးတာဝန်ရှိသူတို့၏ ရပ်ကွက်အတွင်း လုံခြုံမှုရှိစေရန် မည်ကဲ့သို့ ဆောင်ရွက်ကြသည်ကိုလည်းကောင်း၊ ကွင်းဆင်း လေ့လာတင် ပြထားပါသည်။ အစိုးရ ဥပဒေရေးရာအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ရပ်ကွက်တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့အစည်းများအပါအဝင် တရား မျှတမှု လက်လှမ်းမီနိုင်သော နည်းလမ်းများကို အဓိကဆွေးနွေး တင်ပြထားပါသည်။ ဤဆောင်းပါးတွင် အခြားဆောင်းပါးများကဲ့သို့

(Pospisil 1971; Griffiths 1986; Moore 1986, 870) ဥပဒေစနစ် တစ်မျိုး ထက်ပို၍ကျင့်သုံးခြင်းစနစ် (legal pluralism)ကို အထောက် အပံ့ ဖြစ်စေမည့် အကြောင်းအရာများကို ဆွေးနွေး သွားပါမည်။ ဤ ဆောင်းပါးသည် ရန်ကုန်မြို့ကိုအဓိကထားပြီး ဥပဒေစနစ်တစ်မျိုးထက် ပို၍ ကျင့်သုံးခြင်းစနစ်ကို ကွင်းဆင်း သုတေသနမှ ဗဟုသုတ အသစ် များကိုလည်း ထည့်သွင်းဆွေးနွေးထားပါသည်။ ၎င်းနယ်ပယ်နှင့် ပတ် သက်၍ မြန်မာနိုင်ငံမှာ ပညာရပ်ဆိုင်ရာလေ့လာမှုများတွင် အခက်အခဲ ရှိနေသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထို့အပြင် ဥပဒေစနစ် တစ်မျိုးထက် ပို၍ ကျင့်သုံးခြင်းသည် ဆင်းရဲသော မြို့ပြ ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်သူများနှင့် ဆက်နွှယ်မှု ရှိသည်ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားထားပါသည်။

ဤဆောင်းပါးကို အခန်း ၅ ခန်းခွဲ၍ တင်ပြထားပါသည်။ အခန်း ၁ ၌ ဥပဒေစနစ်တစ်မျိုးထက် ပို၍ကျင့်သုံးခြင်းနှင့် ပတ်သက်သော အယူ အဆကို မိတ်ဆက်တင်ပြထားပြီး အခန်း ၂ ၌ ကူးပြောင်းရေး ကာလ

အတွင်း မြို့ပြဒေသများသို့ ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်လာသူများ၏ အခြေအနေနှင့် သုတေသနပြု လေ့လာထားသော နေရာ ဒေသ၏ နောက်ခံအကြောင်းအရာများကိုလည်းကောင်း၊ အခန်း ၃ ၌ ဤသုတေသနပြုလုပ်ရာတွင် အသုံးပြုခဲ့သော နည်းစနစ်ကို ရှင်းပြထားပြီး အဓိကတွေ့ရှိချက်များကို တင်ပြထားပါသည်။ အခန်း ၄ တွင် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူတို့ ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ရသော အမှုအမျိုးအစားများသည် သက်ရောက်မှုရှိပြီး မည်သို့ဖြေရှင်းကြသည်ကို ဖော်ပြထားပါသည်။ ဤအမှုကိစ္စများအားဖြင့် အစိုးရဥပဒေတရားစီရင် စနစ်တွင် ဖြေရှင်းဆုံး ဖြတ်ခဲ့နိုင်လျှင် ၎င်းအမှုသည် ရပ်ကွက်လူကြီးများမှ အစိုးရစနစ်ကို ကျင့်သုံးရန် ဖိအားပေးခဲ့သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ သို့သော် ရပ်ကွက်တရားစီရင်မှုစနစ်ကို ပိုကျင့်သုံးကြသည် သို့မဟုတ် လုံးဝ တိုင်ကြားခြင်း မရှိသည်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။ အခန်း ၅ တွင် အဘယ်ကြောင့် ဤကဲ့သို့အမှုမျိုး ဖြစ်ရသည်ကို ရှင်းပြထား ပြီး နိဂုံးချုပ်အခန်း၌ တွေ့ရှိချက်များကို အခြေပြုပြီး မြန်မာအစိုးရနှင့် အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများ (NGOs) များအား အကြံပြုတင်ပြထားပါသည်။

ဥပဒေတစ်မျိုးထက်ပို၍ ကျင့်သုံးခြင်းစနစ် ရှုထောင့်

လှိုင်သာယာမြို့နယ်အတွင်း ဖြစ်ပွားသော အငြင်းပွားမှုများ ဖြေရှင်းကြရာတွင် ပါဝင်ပတ်သက်သူတို့ အကြောင်းနှင့် ဥပဒေတစ်မျိုးထက်ပို၍ ကျင့်သုံးခြင်းစနစ်အကြောင်းကို နားလည်သဘောပေါက်စေရန် အစိုးရ

ဥပဒေစနစ်နှင့် အများလက်ခံကျင့်သုံးနေသော ရပ်ကွက်တရားစီရင်မှု ဆိုင်ရာစနစ် ၂ မျိုးလုံးကို ကောက် နှုတ်တင်ပြထားပါသည်။ Griffiths (၁၉၈၆၊ စာ-၃၈)၏ အဆိုအရ လူမှုရေးနယ်ပယ်တွင် ဥပဒေရေးရာ အမိန့် သို့မဟုတ် ဥပဒေ တစ်မျိုးထက်ပို၍ကျင့်သုံးခြင်းဖြစ်သည်။ သို့မဟုတ် ဥပဒေရေးရာများ ကျင့်သုံးဖော်ဆောင် ခြင်းကို ဥပဒေ တစ်မျိုး ထက်ပို၍ ကျင့်သုံးခြင်း စနစ်အဖြစ်ဖြစ်သည်။ အဆိုပါ ပညာရှင်သည် တရားရေး ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုဝါဒ (legal centralisms)နှင့် ကွဲပြားသည်ဟု ဆိုထားသည်။ တရားရေးဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုဝါဒဆို သည်မှာ ဥပဒေသည် တစ်ခုတည်းသာဖြစ်ပြီး တရားစီရင်ရေးအတွက် မှန်ကန်သည်ဟု နားလည်ထားသည့် အယူအဆဟု ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။ Griffiths ပညာရှင်မှ တရားရေးဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုဝါဒသည် နိုင်ငံတော် ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေအဖြစ်ရှိပြီး အခြား ဥပဒေများအပေါ် လွှမ်းမိုးမှု ရှိသော အမြင့်ဆုံး ဥပဒေဖြစ်သည် (Griffith 1986၊ 3-5)။ ဤ ဆောင်းပါး၌ ဥပဒေ တစ်မျိုးထက် ကျင့်သုံးခြင်းစနစ်ကို အိမ်နီးနားချင်း အချင်းချင်း အငြင်းပွားမှုများကို ဖြေရှင်းရာတွင် အသုံးပြုကြသည်။ ပြဿနာဖြေရှင်းသော နည်းလမ်းများသည် လူ တစ်ဦး တစ်ယောက်အပေါ် မူတည်ပြီး ကွဲပြားသွားပါသည်။ ပြဿနာများကို ဖြေရှင်းသည့်အခါ အမျိုးမျိုးသော နည်းလမ်းများကို အသုံးပြုကြသည်။ တရားမျှတမှုသဘောတရားကို လူအများနားလည် နိုင်စွမ်းသည် အနိမ့်ဆုံးအဆင့်မှ အမြင့်ဆုံးအဆင့်အထိ ကွဲပြားခြားနားမှု ရှိပါသည်။ တချို့သော စာအုပ် စာတမ်းများတွင် ပြဋ္ဌာန်း ဥပဒေနှင့်

ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းမရှိသော ဥပဒေစနစ်နှစ်ရပ်အကြား သို့မဟုတ် တရားစီရင်ရေးယန္တရားများ ကွဲပြားခြားနားမှု ရှိကြောင်းကို ဖော်ပြထားသည် (Harper 2011; UNDP 2012, UNICEF, UN Women; Wojkowska 2006)။

လှိုင်သာယာမြို့နယ်နှင့် ပတ်သက်၍ Erica Harper (2011) ၏ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်တွင် အစိုးရ ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေအရမဟုတ်သော တရားစီရင်ရေးစနစ် သို့မဟုတ် အစိုးရမဟုတ်သော တရားစီရင်ရေးစနစ်၏ အသုံးဝင်ကြောင်းကို တွေ့ရှိရပါသည်။ Harper ၏ အဆိုအရ အစိုးရ တရားဝင်ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်း မဟုတ်သော တရားစီရင်ရေးစနစ်များတွင် ဒေသဆိုင်ရာ ဓလေ့ထုံးတမ်းများ၊ ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေများ၊ တစ်နည်း မဟုတ်တစ်နည်းဖြင့် အငြင်းပွားမှုကို ဖြေရှင်းနိုင်သော နည်းလမ်းများနှင့် အများနားလည်လက်ခံနိုင်သော တရားစီရင်ရေးများလည်း ပါဝင်သည်။ အစိုးရပြဋ္ဌာန်းဥပဒေအရ တရားစီရင်ရေးစနစ်တွင် နိုင်ငံတော်မှ စနစ်တကျ ဖွဲ့စည်းထားသော သက်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများမှ ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို လိုက်နာကျင့်သုံးလျက် အာဏာ သက်ရောက်မှု ရှိစေခြင်းကို ရည်ညွှန်းသည်။ ဤစနစ်တွင် ပါဝင်သော အဖွဲ့အစည်းများမှာ တရားရုံးများ၊ ရဲ၊ အစိုးရ ရှေ့နေရုံးများနှင့် အကျဉ်းထောင်များ ဖြစ်သည်။ ဓလေ့ထုံးတမ်းများအရ တရားစီရင်ခြင်းစနစ်သည် ဖွဲ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများမှာ ဆင်းရဲချို့တဲ့သူတို့၏ အငြင်းပွားမှုများကို ဖြေရှင်း ရာတွင် အဓိကအသုံးပြုသည်။ လေ့လာတွေ့ရှိချက်များ၏ ခန့်မှန်းချက်အရ

အငြင်းပွားမှုများ၏ ၈၀% မှာ ထိုခလေ့ထုံးတမ်းများအရ ဖြေရှင်းခဲ့ကြသည် (DFID 2004၊ စာ-၃)။ မြန်မာနိုင်ငံ တရားစီရင်ရေး များတွင် ရပ်ကွက်နှင့် ကျေးရွာအုပ်ချုပ်ရေးမှူးများသည် ဒေသအကြီး အကဲ ခေါင်းဆောင်များဖြစ်ကြပြီး အရပ်သုံး တရားစီရင်ရေးစနစ်ကို ဖြေရှင်းကြသည်။ သို့သော် ၎င်းတို့သည် နိုင်ငံတော်ကျင့်သုံးသော စနစ် ၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းဖြစ်သော အခြေခံအဆင့် စီမံအုပ်ချုပ်သူလည်း ဖြစ်နေသည်။ ဤအရပ်သုံးတရားစီရင်ရေး စနစ်သည် မိမိ၏ ဆန္ဒအလျောက် သဘောတူ ပါဝင်ခြင်းနှင့် နှစ် ဦး နှစ် ဖက် ညှိနှိုင်း၍ သဘောတူညီနိုင်မှု ရှိသော ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်ခြင်းစသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းနှင့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်း တင်းကျပ်မှုမရှိသော ဆောင်ရွက်မှုစနစ် ဖြစ်သည် (UNDP၊ ၂၀၁၂၊ စာ ၁-၃၄)။

ဥပဒေတစ်မျိုးထက်ကျင့်သုံးခြင်းစနစ်ကို အနိမ့်ဆုံးဒေသအဆင့်မှ တစ်ကမ္ဘာလုံး အဆင့်အထိ နေရာဒေသအနှံ့ တွေ့ရှိရသည်။ ကမ္ဘာ နိုင်ငံများ စနစ်ဆိုသည်မှာ ကမ္ဘာနိုင်ငံ အချင်းချင်း ချိတ်ဆက် ဆက် သွယ်မှုကို တိုးပွား လာစေကာ တစ်စုတစ်စည်းတည်းသော သွင်ပြင် လက္ခဏာ ထင်ဟပ်ခြင်းကို ရည်ညွှန်းသည်။ နိုင်ငံ၏ နယ်စပ်ဒေသများ ကို ဖြတ်ကျော်ကာ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်လာကြခြင်း၊ တစ်ကမ္ဘာလုံး အဆင့်ကို ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်လာခြင်း၊ တစ်နိုင်ငံထက်ပိုသော နိုင်ငံ ရေးများအဖွဲ့အစည်းများ ပေါ်ပေါက်လာခြင်း (သို့) နိုင်ငံတော်အစိုးရ များနှင့် အစရှိသည်တို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေသည် (Dauvergne၊ ၂၀၀၃။

Tamanahal ၂၀၀၈၊ စာ -၃၈၆-၇)။ ရှာဖွေလေ့လာသူများက ကမ္ဘာ

နိုင်ငံများစနစ်ကြောင့် နိုင်ငံတော်၏ စွမ်းဆောင်နိုင်စွမ်း၊ အာဏာအင်အားများ နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးဖြင့် လျော့ကျလာသည်ကို မှတ်ချက် ပြုခဲ့သည် (Habermas 2001)။ နိုင်ငံတော်များသည် အမြင့်ဆုံးသော အာဏာပိုင် အဖွဲ့အစည်း အဖြစ် မိမိတို့၏ စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေးနှင့် ဥပဒေရေးရာ ကိစ္စရပ်များကို ထိန်းချုပ်နိုင်ရန်အတွက် အချို့သော အချုပ်အခြာအာဏာများနှင့် ပတ်သက်သော ကိစ္စရပ်အချို့ကို အလျော့ပေးခဲ့ရသည်။ ဒေသ အဆင့်များတွင် ဤ ဥပဒေ တစ်မျိုးထက် ကျင့်သုံးခြင်းစနစ်သည်လည်း အရေးကြီးလာသည်။ တရားဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်များသည် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုမရှိ ကြောင်း သိသာထင်ရှားစွာ ဖော်ပြလျက် ရှိသည်။ လူတို့သည် အငြင်းပွားမှုများနှင့် တွေ့ကြုံရသောအခါ နိုင်ငံတော်တရားရုံးများသည် အားကိုး၍မရနိုင်သည့်အပြင် ထိရောက်မှုလည်း မရှိ၊ အကုန်အကျများလွန်း သည့် နေရာဟုယူဆသောကြောင့် တရားရုံးများကိုရှောင်ရှား၍ ယင်းအစား ပုဂ္ဂလိကများထံမှ ရပ်ကွက်လူ ကြီးများနှင့် ဖြေရှင်းသော အရပ်သုံးတရားစီရင်ရေးနည်းလမ်းကိုသာ ရွေးချယ်ကြသည်။ ကမ္ဘာတဝှမ်းရှိ မြို့ပြ ဒေသများတွင် ဆင်းရဲသော(ကျူးကျော်) ရပ်ကွက်ကြီးများကို နေရာတိုင်း၌ တွေ့ရှိရပြီး တရားဝင် ဥပဒေ ဖော်ဆောင်မှုမရှိသော သို့မဟုတ် အနည်းငယ်သာရှိပြီး ဥပဒေနှင့် အစိုးရတရားရုံးများ၏ အာဏာသက် ရောက်မှုကို ကျော်လွန်၍ ဥပဒေ အရအသိအမှတ်ပြုထားသော အခွင့်အရေးဆုံးရှုံးမှုများ မကြာခဏကြုံ

ရ လေ့ရှိသည်။ ထိုဒေသများ၌ လူမှုရေးသတ်မှတ်ချက်၊ ဓလေ့ထုံးတမ်းများ သို့မဟုတ် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ အားဖြင့်သာ အမိန့်အာဏာတည်ရှိမှုနှင့် အပြန်အလှန်အကျိုးပြုမှုများကို ရှေ့ဆောင်လမ်းပြမှု ပြုနေသည် (Tamanaha ၂၀၀၈ခု၊ စာ-၃၈၇)။ Santos (၁၉၇၇) သာဓက အားဖြင့် ဘရာဇီးနိုင်ငံရှိ Favelas၏ ဥပဒေနှင့် အမိန့်အာဏာဖော်ဆောင်မှုကို လေ့လာရာ၌ တရားမဝင်ကျူးကျော်၍ အခြေစိုက်နေထိုင်လာသူတို့သည် နိုင်ငံတော်ဥပဒေ၏ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းနှင့်ပုံစံများကို အသုံးပြု၍ ဥပဒေနှင့်အညီ မည်ကဲ့သို့ ဖန်တီးကြသည် ကို ဖော်ပြထားသည်။ ‘Law of the Asphalt’ (လမ်းခင်းပေးသောဥပဒေ)ဟုလည်း ခေါ်ဝေါ်သည်။ (Merry ၁၉၈၈၊ စာ-၈၈၁ ကို လည်းကြည့်နိုင်သည်)။

ဥပဒေတစ်မျိုးထက် ကျင့်သုံးသောစနစ်တွင်(legal pluralism) ကွဲပြားခြားနားသော အာဏာ အသွင်အပြင်ရှိ အင်အားစုများနှင့် ပတ်သက်၍ အဓိကဖြည့်စွက်တင်ပြထားပြီး အချို့သော အဖွဲ့များကို ချန်လှပ်ထားပါသည်။ Erin Moore (၁၉၉၃) ပညာရှင်မှ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ဥပဒေတစ်မျိုးထက်မကကျင့်သုံးခြင်း လေ့လာမှုအတိုင်း မြို့ပြဒေသရှိ တချို့သောအဖွဲ့အစည်းများသည် ထိုစနစ်ကျင့်သုံးခြင်းကြောင့်သာ တူညီမျှ အကျိုးခံစားခွင့် မရရှိကြပေ။ Moore (၁၉၉၃)က အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသား လိင်ကွဲပြားမှုပေါ် အဓိကထား လေ့လာပြီး ကျွန်ုပ်က ဆင်းရဲသော မြို့ပြဒေသသို့ ပြောင်းရွှေ့လာသူတို့အပေါ် အဓိကလေ့လာထားသည်။ ဤရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်လာသူတို့မှာ အစိုးရတရားဝင်

ပြဋ္ဌာန်း သတ်မှတ်ထားသောစနစ်ကို လက်လှမ်းမီရန်
 အခက်အခဲများရှိသည်။ ၎င်းတို့၏ပြဿနာများကို
 ရပ်ကွက်လူကြီးများနှင့် ရပ်မိရပ်ဖများအား တင်ပြရာမှာလည်း
 အခက်အခဲများရှိသည်။ ထို့ကြောင့် သူတို့သည် တရားဝင်
 ပြဋ္ဌာန်းခြင်းများ မဟုတ်သော အရပ်သုံး နည်းစနစ်အရ
 အကြောင်းကြားတင်ပြနိုင်ရန်လည်း ရေရာသေချာမှု မရှိကြပါ။ တစ်
 ချိန်က ဥပဒေတစ်မျိုးထက်ကျင့်သုံးခြင်းစနစ်ကို နယ်ချဲ့ကိုလိုနီနှင့် ၎င်း
 တို့အား ကူညီသူတို့အကြား ဆက်ဆံရေး အဖြစ် ဖော်ပြလေ့ရှိခဲ့ပြီး
 ယခုအခါ အဓိကအင်အားကြီးအုပ်စုများနှင့် ၎င်းတို့၏လက်အောက်ခံ
 များ ဖြစ်သည့် ဘာသာရေး၊ လူမျိုးရေး သို့မဟုတ် လူနည်းစု
 ယဉ်ကျေးမှုများနှင့် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများတို့အကြား
 ဆက်ဆံရေးအဖြစ် ဖော်ပြကြသည်။ စာတမ်းများ၏အဆိုအရ
 တရားဝင်သတ်မှတ်ထားခြင်း မဟုတ်သော ပုံစံများကို
 လူမှုရေးကွန်ရက်များနှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းများ၌ ပို၍ တွေ့ရှိရသည်
 (Woodman ၁၉၈၇၊ စာ-၈၈၊၃-၄။ Macaulay ၁၉၈၆။ Merry ၁၉၈၈)။
 ဤဆောင်းပါးတွင် အဓိက ဖော်ပြလိုသည်မှာ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူ
 တို့သည် စီရင်ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်နိုင်သော နည်းလမ်းများကို
 လက်လှမ်းမီနိုင်မှု အားနည်းခြင်း၊ ၎င်းတို့၏ ဆင်းရဲသော
 စီးပွားရေးအခြေအနေကြောင့် ပြဿနာအမှုများကို တိုင်ကြားကြရန်
 ဝန်လေးခြင်း တရားဝင် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းနှင့် ပတ်သက်သော
 ဗဟုသုတ မရှိခြင်းနှင့် အာဏာရှိသူတို့နှင့် ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်နိုင်

စွမ်းမရှိခြင်း စသည်တို့ကို ဖော်ပြလိုသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်သူများသည် အစိုးရ အသိမှတ်ပြုထားခြင်း၊ ခွင့်ပြုထားခြင်းမရှိသောနေရာများတွင် နေထိုင်ကြသောကြောင့် ၎င်းတို့၏ ပြဿနာ ဖြေရှင်းခြင်း နည်းလမ်းများမှာလည်း ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေအရ တရားဝင်ပုံစံမဟုတ်ကြပေ။

ရန်ကုန်မြို့တွင်ရှိသော မြို့ပြပုံစံနှင့် ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်သူများ

ရန်ကုန်မြို့သည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အထင်ကရမြို့ကြီးတစ်မြို့ဖြစ်ပြီး လက်ရှိတွင် လူဦးရေ ၅.၂သန်းနေ ထိုင်ကြ၍ ၂၀၀၆ ခုနှစ်မှစပြီး (၀.၇) သန်းတိုးပွားလာရာ တစ်နှစ်လျင် ပျမ်းမျှခြင်းအားဖြင့် (၁.၉) ရာခိုင်နှုန်းခန့်တိုးပွားခဲ့သည်။ ဂျပန်နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံတကာ ကော်ပိုရေးရှင်း အဖွဲ့အစည်း (JICA)က နောင်နှစ်တွင် ရန်ကုန်မြို့၌ လူဦးရေတိုးပွားနှုန်း ၂ % ခန့်ရှိလာမည်ဟု ခန့်မှန်းသည် (JICAနှင့် YCDC 2013)။ အကယ်၍ လက်ရှိနှုန်းအတိုင်း လူဦးရေ ဆက်လက် တိုးပွားမည်ဆိုပါက ၂၀၄၀ ခုနှစ်တွင် မြို့ပြနေ လူဦးရေသည် ကျေးလက်တောရွာနေ လူဦးရေကို ကျော်လွန်သွားနိုင်ဖွယ်ရှိသည်။ ဤကဲ့သို့ ဖြစ်ရခြင်းမှာ လက်ရှိနိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းပွင့်လာခြင်းသည် လုပ်အားခ သက်သာခြင်းနှင့် သဘာဝအရင်းအမြစ်များ ပေါကြွယ်လှသောကြောင့် ဈေးကွက်စီးပွားရေးအရ အကျိုးအမြတ်ရယူရန် နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီများက မျှော်မှန်း မထားလောက်အောင် လာရောက်၍ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံလာခြင်းကြောင့်

ဖြစ်သည်။ စီးပွားရေး လုပ်ငန်းသစ်များနှင့် စက်မှု လုပ်ငန်းများက အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းကို ဖန်တီးပေးလာခြင်းကြောင့် လူအများကို ရန်ကုန်မြို့သို့ ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်ကြရန် တွန်းအားပေးသကဲ့သို့ ဖြစ်နေသည်။ ကျေးလက်ဒေသများ၌ ဆင်းရဲမွဲတေမှု နှုန်းမြင့်တက်လာခြင်းနှင့် လယ်ယာပိုင်ဆိုင်မှုမဲ့ခြင်း တိုးပွားလာခြင်းတို့ကြောင့် ပိုမိုကောင်းမွန်သော အလုပ် အကိုင်ရှာဖွေရန် မြို့ကြီးများသို့ ပြောင်းရွှေ့လာခြင်း တိုးပွားလာစေသည် (Boutry ၂၀၁၄။ Forbes ၂၀၁၆၊ ၈ - ၁၉၉)။ ရန်ကုန်မြို့သည် လူတို့၏ အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းအတွက် အလားအလာကောင်းသော နေရာဖြစ်လာသောကြောင့် လူဦးရေတိုးပွားလာခြင်းဖြစ်သည်။

အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလတွင် ဤသုတေသနပြုလုပ်ခဲ့သော လှိုင်သာယာမြို့နယ်သည် ရန်ကုန် မြို့အတွင်း လူဦးရေတိုးပွားနှုန်း အလျင်မြန်ဆုံးနေရာဖြစ်သည်။ တရားဝင်အခြေစိုက်နေထိုင်သူများ အပါအဝင် တရားဝင်မဟုတ်သော အခြေစိုက်နေထိုင်သူ (ကျူးကျော်) လူဦးရေနှစ်ရပ်လုံး ပါဝင်သည်။ လှိုင်သာယာမြို့နယ်သည် ပတ်ဝန်းကျင် ညစ်ညမ်းမှု၊ ရေနှင့်မိလ္လာသန့်ရှင်းမှု မရှိခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ပွားသော ရောဂါများ အထူထပ်ဆုံးနေရာလည်းဖြစ်သည်။ လတ်တလောတွင် ဤ မြို့နယ်အတွင်း လူယက်မှု၊ အိမ်နီးနားခြင်းအငြင်းပွားမှု၊ လမ်းပေါ်တွင် ကိုယ်ထိလက်ရောက်နာကျင်စေမှု၊ မုဒိမ်းမှု၊ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှု၊ ကလေးသူငယ်များအားခိုင်ထက်စီနင်းပြုမှုနှင့် အခြားအမှုများ နေ့စဉ်

ဖြစ်ပွားလျက်ရှိသည်။ ထို့အပြင် ကလေး သူငယ်များကော်ရှူခြင်းအပါအဝင် အရက်နှင့် မူးယစ်ဆေးဝါးများကြောင့် ဖြစ်ပွားသော ပြဿနာများ လွန်စွာ များပြားလျက်ရှိသည်။ လှိုင်သာယာမြို့နယ်တွင် ရာဇဝတ်မှုများနှင့် ပြဿနာများဖြစ်ပွားကြောင်းပြည်တွင်း သတင်းစာများ၌ မကြာခဏ ဖော်ပြသည်။ ရွှေ့ပြောင်းအလုပ်သမားများသည် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု၊ ပညာရေးနှင့်အခြားသော လူမှုရေးရာဝန်ဆောင်မှုများနှင့် ပတ်သက်သော အခက်အခဲများနှင့်ရင်ဆိုင် ကြုံ တွေ့ကြရသည်။ အခြေတကျနေထိုင်နိုင်မှုအတွက် အာမခံချက်မရှိပါ။ အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလအတွင်း နိုင်ငံတော်အစိုးရ၊ အစိုးရမဟုတ်သော လူမှုရေးအဖွဲ့အစည်းများ (NGOs)နှင့် လူထုအခြေပြု (CBOs) အဖွဲ့အစည်းများသည် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့်ပတ်သက်၍ တိုးတက်ကောင်းမွန်လာစေရန် စီမံချက်၊ အစီအစဉ်များကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ခဲ့ကြသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ ရန်ကုန်မြို့ပြဒေသများတွင် ရာဇဝတ်မှုများ မြင့်တက်ဆဲဖြစ်သည်။ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူ အနည်းငယ်မျှသာ ဥပဒေရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများကို ရရှိနိုင်ကြသည်။ အများအားဖြင့် တရားဝင်သတ်မှတ်ထားခြင်းမရှိသော အရပ်သုံးတရားရေးလုပ်ထုံးလုပ်နည်းကို အသုံးပြု၍ ဖြေရှင်းကြသည်။ တချို့မှာ မျှတသော တရားစီရင်မှုမျိုး မရရှိကြပေ။ ထို့ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်သူတို့ တရားဝင်ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေအရ မျှတမှုရှိသော

တရားစီရင်ရေးစနစ်၏ အခွင့်အလမ်းကို မည်ကဲ့သို့ ရရှိနိုင်ကြောင်းနှင့် အဘယ်ကြောင့်ရရှိနိုင်သည်ကို ကျွန်ုပ်ကရွေးချယ်၍ သုတေသနပြု လေ့လာထားပါသည်။

သုတေသနနည်းလမ်း

ဤလေ့လာမှုသည် အရည်အသွေးစံထား သုတေသနနည်းလမ်းဖြင့် လေ့လာထားသော EverJust သုတေသနစီမံကိန်းမှ ရရှိလာသည့် အကြောင်းအရာများအပေါ် အခြေပြုတင်ပြထားခြင်းဖြစ်သည် (နိဒါန်း တွင် ဤအကြောင်းအရာများကို ကြည့်နိုင်သည်။)။ လေ့လာမှုပြုလုပ် သော နေရာသို့ ပုံမှန်သွားရောက်ကာ ရွှေ့ပြောင်းလုပ်သားများကို လူတွေ့ မေးမြန်းခြင်းအားဖြင့် အချက်အလက်များကို ရယူစုဆောင်းခဲ့ပါသည်။ ထို့အပြင် အငြင်းပွားမှုများကို မည်ကဲ့သို့ ဖြေရှင်းကြသည်ကို နားလည်သဘောပေါက်စေရန်အတွက် အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှု၊ လင်မယားဖောက်ပြန်မှု၊ လုယက်မှု၊ ခိုးမှု အစရှိသည့် အမှုကိစ္စများ၌ ပါဝင်ဖြေရှင်း ပေးခဲ့သူ အဓိကပုဂ္ဂိုလ်များနှင့်တွေ့ဆုံပြီး ထိုသို့သောအမှုကိစ္စများကို မည်သို့ဖြေရှင်းခဲ့သည်ကို မေးမြန်းခဲ့ပါ သည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်များတွင် ရပ် ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများ၊ ရာအိမ်မှူးများနှင့် ရဲအရာရှိများ ပါဝင်ကြ သည်။

လှိုင်သာယာမြို့နယ်အတွင်းရှိ ရပ်ကွက်နှစ်ခုကို ရွေးချယ်၍ လေ့လာခြင်းမှာ ထိုရပ်ကွက်တို့သည် စက်မှုဇုန်၊ စက်ရုံတို့နှင့် နီးကပ်စွာ တည်ရှိခြင်း၊ စက်ရုံအလုပ်အကိုင်ရရှိရန်အတွက် ဆင်းရဲသော ရွှေ့ပြောင်း လာသူများ နေထိုင်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထိုနေရာများတွင် မည်ကဲ့သို့သော ပြဿနာများ ဖြစ်လေ့ရှိသည် ကိုလည်းကောင်း၊ ထိုဆင်းရဲသော ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများအတွက် တရားမျှတမှုကိုရှာဖွေရာတွင် အဆုံးဖြတ်ပေးနိုင်သော အဓိကလမ်းကြောင်းများ မည်ကဲ့သို့ရှိသည်ကို လည်းကောင်း ရှာဖွေတင်ပြထားပါသည်။

အမှန်တကယ် ဖြစ်ပွားခဲ့သော အမှုများအကြောင်း မေးမြန်းခြင်း၊ အမှုတစ်ခုခြင်းစီ၌ မည်ကဲ့သို့ ဆောင်ရွက်ပုံနှင့် ပါဝင်သူတို့၏ ထင်မြင်ချက် မည်ကဲ့သို့ ရှိသည်တို့ကို နားလည်သဘောပေါက်ရန် သတင်းအချက်အလက်များကို စုဆောင်းခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ ထို့အပြင် ပြဿနာ၏ အဖြေရှာဖွေရာတွင် ထိုပြောင်းရွှေ့လုပ်သားများ ရင်ဆိုင်ရသော အဓိကအဟန့်အတားနှင့် ပတ်သက်၍ လည်းလေ့လာခဲ့ပါသည်။ ဤသုတေသနအတွက် လူတွေ့မေးမြန်းသူ ၆၀ ဦးနှင့် ခိုးမှု၊ လုယက်မှု၊ မုဒိမ်းမှု၊ ကြွေးမြီကိစ္စ၊ လင်မယား ဖောက်ပြန်မှု၊ အငြင်းပွားမှု၊ မတော်တဆထိခိုက်မှု၊ မြေယာမှုနှင့် လိမ်လည်မှု အစရှိသည့် အမှုပေါင်း ၅၀ မှုကို လေ့လာခဲ့ပါသည်။

နေ့စဉ်အငြင်းပွားမှုများနှင့် ဖြေရှင်းပုံလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ

ဤအခန်းသည် သုတေသနပြုလုပ်သော လှိုင်သာယာမြို့နယ်အတွင်း အများဆုံးနှင့်မကြာခဏ ဖြစ်ပွားသော လုယက်မှု၊ ခိုးမှု၊ ကြွေးမြီမှု၊ မုဒိမ်းမှုနှင့် အိမ်ထောင်ရေးဖောက်ပြန်မှုများကို ဖော်ပြထားပြီး အမှု တစ်မျိုးစီ၌ ပါဝင်ပတ်သက်သူတို့နှင့် အမှုအခင်း ဖြေရှင်းပေးကြသူ တို့က မည်ကဲ့သို့ကိုင်တွယ် ဖြေရှင်း ကြသည်ကို ဆက်လက်၍ စူးစမ်း လေ့လာခဲ့ပါသည်။ ဆက်လက်ဖော်ပြမည့်အခန်း၌ သုတေသနပြုလုပ်သည့် နေရာဒေသ၌ တရားစီရင်ရေးနှင့်ပတ်သက်၍ အဘယ်ကြောင့် ကွဲပြားခြားနားသော ပုံစံများဖြစ်ပေါ်နေ သည်ကို ဆွေးနွေးတင်ပြထားပါသည်။ တရားဝင်လုပ်ထုံးလုပ်နည်းနှင့် အရပ်သုံးတရားစီရင်ရေးစနစ်များအရ ဖြေရှင်းကြပုံနှစ်မျိုးလုံးကို ဆွေးနွေးတင်ပြထားပါသည်။ နိဒါန်း၌ ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း တရားဝင်လုပ်ထုံး လုပ်နည်းများတွင် ရဲစခန်း၊ တရားရုံးနှင့် ရပ်ကွက်အဆင့် အထက်ရှိအစိုးရရုံးများပါဝင်ပြီး အရပ်သုံးတရား စီရင်ရေးစနစ်နည်းလမ်းများတွင် မိသားစုဝင်များ၊ ဆွေမျိုးများ၊ အိမ်နီးနားချင်းများ၊ လူကြီးသူမများ၊ ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများနှင့် ရာအိမ်မှူးများ ပါဝင်ကြပါသည်။ ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများသည် အစိုးရ အဖွဲ့အစည်းတွင် တရားဝင်ခန့်အပ်ခံရသူများဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့နှင့်အတူ ရာအိမ်မှူးများကလည်း ပြဿနာများကို ညှိနှိုင်းပေး ရာ၌ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ကြသည်။ ဤစာတမ်းသည် ရပ်ကွက်လုပ်ထုံး

လုပ်နည်းအရ ပြဿနာများ ဖြေရှင်းရာတွင် ရပ်ကွက်လူကြီးများ မည်ကဲ့သို့ အရေးပါပုံကိုလည်း ဖော်ပြသည်။ ဤသုတေသနပြုလေ့ လာတွေ့ရှိချက်များအရ ဤရပ်ကွက်နှစ်ခု၌ အများဆုံးဖြစ်လေ့ရှိသော အမှုများမှာ အိမ်ထောင်ရေး ပြဿနာများ၊ အကြွေးပြန်မပေးသော အမှုများနှင့် ခိုးမှုများဖြစ်ပြီး

မုဒိမ်းမှုသည်လည်းနာမည်ကြီးသောအမှုများ၌ ပါဝင်သည်။ အလွန်ဆင်းရဲခြင်းနှင့် ဘဝအတွက် ရုန်းကန်ရခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ပွားသော အငြင်းပွားမှု များသည် ဤသုတေသနပြုခြင်း၏အဓိကအကြောင်းရင်း သော့ချက်အဖြစ် အရေးပါလာသည်။

များသော အားဖြင့် ထိုအငြင်းပွားမှုများသည် နေ့စဉ်လှုပ်ရှားသွားလာမှုများနှင့် ဆိုင်သော ပြဿနာများနှင့် ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်သူများ၏ စားဝတ်နေရေးနှင့် ဆိုင်သော ပြဿနာများ ဖြစ်ကြသည်။ မကြာခဏဖြစ်လေ့ရှိသော အမှု များတွင် နစ်နာသူ သို့မဟုတ် ပါဝင်ပတ်သက်သူတို့က အမှုအတွက်

ညှိနှိုင်းမှုရယူသည့်အပေါ် ကွဲပြားခြားနားလေ့ရှိသည်။ ခိုးမှုများ၊ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုများ၊ ငွေချေးသည့်ကိစ္စများ၊ မိသားစုနှင့် အိမ်နီးနားချင်းများ ဖြစ်ပွားသော အမှုများတွင်မူ ထိုအမှုများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းပေးသော ရာအိမ်မှုများထံ တိုင်ကြားကြသည်။ အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းပုံ၏ ယေဘုယျလုပ်ထုံးလုပ်နည်းပုံစံကို ယခုဆွေးနွေးတင်ပြပါမည်။

လေ့လာတွေ့ရှိချက်အရ သိသာထင်ရှားသည်မှာ ထိုရွှေပြောင်းနေထိုင်သူတို့သည် ခိုးမှုနှင့်ပတ်သက်၍ ရပ်ကွက်လူကြီးများနှင့် ရဲစခန်းသို့ မတိုင်ကြားလိုကြပါ။ ထိုတာဝန်ရှိသူတို့က သူတို့၏ခိုးရာပါပစ္စည်းများကို ပြန်လည်ရယူပေးနိုင်မည်မဟုတ်ဟု ယုံကြည်ကြသည်။ ထို့အပြင် ဘာသာရေးယုံကြည်မှုအရ ထိုခိုးမှုများကို တိုင်ကြားရမည့်ကိစ္စဖြစ်သည်ဟုလည်း မယုံကြည်ကြပေ။

ခိုးသူတို့သည် သူတို့၏ အတိတ်ဝဋ်ကြွေးကြောင့် ခိုးယူကြသည်ဟု ယူဆသည်။ ဤအယူအဆနှင့် ဆန့်ကျင်စွာ အချို့သောငွေချေးသည့် ပြဿနာများကို ရပ်ကွက်လူကြီးများထံသို့ တိုင်ကြားကြသည်။ အကြွေးပြဿနာများကို အရပ်သုံးတရားစီရင်ရေး နည်းလမ်းဖြစ်သာ ဖြေရှင်းကြသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ငွေချေးကတိစာချုပ်များကိုလည်း တရားဝင် ပြုလုပ်ထားခြင်း မဟုတ်သောကြောင့် တရားဝင်လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအရလက်မခံခြင်း ဖြစ်သည်။ အိမ်ထောင်ရေးပြစ်မှုများမှာလည်း မြန်မာ့ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေအရ ပြစ်မှုမြောက်သော်လည်း လျော်ကြေးပေးခြင်းကဲ့သို့ အရပ်သုံးတရားစီရင်ခြင်းနည်းလမ်းများဖြင့်သာ ဖြေရှင်းကြသည်။ မုဒိမ်းမှုများကို လျှို့ဝှက်ထားကြပြီး ရပ်ကွက်လူကြီးများကလည်း မဖြေရှင်းပေးကြပါ။

အကယ်၍ မုဒိမ်းမှုများကိုတရားဝင်တိုင်ကြားပါကတရားရုံးများသို့ သွားရောက်ရမည်ဖြစ်ပြီး နစ်နာသူကလည်း ထိုတရားဝင်စနစ်အားဖြင့် ကျေနပ်ဖွယ်ရာအဆုံးအဖြတ်ရဖို့ခက်သည်။ မကြာခဏဖြစ်ပွားတတ်သော အမှုများတွင် အထက်ကဖော်ပြခဲ့သောပုံစံများ မည်ကဲ့သို့

မြင်သာထင်သာရှိကြကြောင်းကို ဆက်လက်တင်ပြသွားပါမည်။
ရှေးဦးစွာ လူယက်မှု၊ ခိုးမှုများနှင့် ပတ်သက်၍ ဖော်ပြသွားပါမည်။

လူယက်မှုနှင့်ခိုးမှုများ

သုတေသနပြုလုပ်သည့် နေရာတစ်ဝိုက်၌ စီးပွားရေးအကျပ်
အတည်းများကြောင့် လူယက်မှုနှင့်ခိုးမှု များဖြစ်ပွားလေ့ ရှိသည်။
လူငယ်အမျိုးသား၊အမျိုးသမီးတို့သည် အထည်ချုပ်စက်ရုံနှင့်
အခြားစက်ရုံများ၌ အလုပ်လုပ်ကြပြီး
ညဘက်အချိန်ပိုအလုပ်ဆင်းကြသောကြောင့် အိမ်ပြန်ချိန်၌လမ်းတွင်
လက်ကိုင်ဖုန်း၊ ရွှေ ဆွဲကြိုးနှင့် ပိုက်ဆံများ အလုခံရသည်။
အချို့သောနေရာများတွင် လမ်းမီးမရှိဘဲ မှောင်နေသောကြောင့် သူခိုး
များအတွက် အခွင့်ကောင်းဖြစ်နေသည်။ အသက် ၄၅ နှစ် အရွယ်
ရပ်ကွက် (ခ)၌ နေထိုင်သူအမျိုးသမီးက အောက်ပါအတိုင်း ပြောပြ
ပါသည်။

လွန်ခဲ့တဲ့ ၅ နှစ် တုန်းကတော့ တစ်နေရာနဲ့ တစ်နေရာ
သွားလို့ရှိရင် စက်ဘီးနဲ့ပဲ သွားရတာ။ အဲဒီအချိန်တုန်း
က မော်တော်ဆိုင်ကယ်တွေ ခုလို မများသေးဘူး။
လမ်းလျှောက်ပြီး သွားတဲ့သူရှိသလို၊ ဆိုက်ကားစီးပြီး
သွားတဲ့သူတွေလည်းရှိတယ်။ အဲဒီအချိန်တုန်းက
သူခိုးတွေက စက်ဘီးစီးပြီး လစ်ရင်လစ်သလို

ခိုးကြတယ်။ သူ့ခိုးက စက်ဘီးနဲ့ဆိုတော့
 ရပ်ကွက်ထဲမှာ အလွယ်တကူ ဖမ်းမိနိုင်တယ်လေ။
 ခုခေတ်မှာတော့ မော်တော်ဆိုင်ကယ်
 သုံးတဲ့သူတွေလည်း များလာတယ်။ လူရမ်းကားတွေ
 လုယက်တဲ့သူတွေကလည်း အုပ်စုလိုက် ဆိုင်ကယ်စီး
 ပြီး လုယက်လာကြတယ်။

ကျွန်ုပ်၏သတင်းပေးသူက ပြောပြသည်မှာ လူငယ်စုံတွဲများနှင့်
 အထည်စက်ရုံအလုပ်သမားများ သည် အိမ်ခြေမရှိသောကြောင့်
 စေတီဘုရားများ၌ သွားရောက် လည်ပတ်သောအခါ ထိုနေရာများ၌
 ရာဇဝတ်မှုများဖြစ်ပွားလေ့ရှိသည်။ နေ့အချိန်များ၌လည်း
 လမ်းပေါ်တွင် ဆိုင်ကယ်ဖြင့် အုပ်စုဖွဲ့လုယက်မှုများ ဖြစ်ပွားကြောင်း
 လူပြောများနေသည်။ အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးငယ်များ ဤအန္တရာယ်
 နှင့်ကြုံရသည်။ ရပ်ကွက်(က)နေ အသက်၂၀အရွယ် စက်
 ရုံအလုပ်သမားတစ်ဦးက အောက်ပါအတိုင်းပြောပြပါသည်။

အမျိုးသမီးတွေကတော့ အားနွဲ့တဲ့အပြင် လက်ထဲမှာ
 လည်း ထီး၊ အိတ်တွေ ကိုင်ထားတဲ့အခါ လုယက်တဲ့သူ
 တွေက ကိုယ့်ဆီက တစ်ခုခု လုယက်လာမယ်ဆိုရင်
 တောင် ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် မကာကွယ်နိုင်တော့ဘူး။
 လူတွေကလည်း လုယက်နေတာကိုမြင်ပေမဲ့
 မကူညီနိုင်ကြဘူး။ လုယက်တဲ့သူတွေ
 အန္တရာယ်ပြုမှာကို ကြောက်တော့ မကူညီရဲဘူးပေါ့။

ရပ်ကွက်၌နေထိုင်သူများက လုယက်သူများအန္တရာယ်ပြုမည်ကို
ကြောက်ကြသလို လုယက်မှုများ ကိုတိုင်ကြားရန်လည်း ကြောက်ကြ
သည်။ ရပ်ကွက်(ခ)၌ နေထိုင်သူဆိုက်ကားဆရာက

ကျွန်တော်တို့ ဘယ်ရပ်ကွက်မှာ နေတယ်ဆိုတာ လူ
တိုင်းသိတယ်။ ကျွန်တော်တို့က လုယက်တာ၊ ခိုးတာ
တွေကို တွေ့လို့ ကူညီဖို့ အခွင့်အရေး ရှိရင်တောင် မကူ
ညီနိုင်ပါဘူး။ ကိုယ့်အတွက် အန္တရာယ်ရှိတယ်လေ။
ကျွန်တော့် မိသားစုက ကျွန်တော့်ကိုပဲ မှီခိုနေရတာ။
အကျယ်၍ ကူညီခဲ့ရင်လည်း သူခိုးတွေ၊
လုယက်သူတွေက ကျွန်တော့်ကို ကလဲ့စားပြန်
ချေမှာပဲ။

ဟုပြောပြခဲ့သည်။

နေ့စားလုပ်ခငွေ နည်းပါးစွာရရှိသော ရွှေ့ပြောင်းလုပ်သားတို့သည်
အန္တရာယ်နှင့်တွေ့ကြုံနိုင်မှု နှုန်းမြင့်ပြီး တရားမျှတမှုရနိုင်သော အခွင့်
အရေးမှာလည်း ကန့်သတ်မှုများရှိသည်။ လူတွေ့မေးမြန်းခြင်းမှ သိရှိ
လာချက်များအရ ရွှေ့ပြောင်းလုပ်သားများသည် လုယက်မှုများကို ရဲ့
စခန်း၊ ရပ်ကွက်လူကြီး၊ ရပ်ကွက် အုပ်ချုပ်ရေးမှူးနှင့် ရာအိမ်မှူးများထံ
သို့ တိုင်ကြားခြင်းမရှိကြသည်မှာ သိသာထင်ရှား၏။ ရပ်ကွက်(က)နေ
အထည်ချုပ်စက်ရုံတွင် အလုပ်လုပ်သောအသက် ၂၃ နှစ်အရွယ်
အမျိုးသမီးက အောက်ပါအတိုင်းပြောပြ ခဲ့သည်။

လုယက်တဲ့သူတွေကို ဖမ်းဖို့က တော်တော်ခက်ခဲ
ပါတယ်။ သူတို့က ဆိုင်ကယ်စီးပြီး ဖုန်း၊ ဆွဲကြိုး၊
လက်ကောက်၊ နားကပ်တို့ကို ဆိုင်ကယ်နဲ့လုကြတာ။
လမ်းမှာလည်း ရဲက မရှိဘူးလေ။ လုယက်တဲ့သူတွေ
ဆီမှာလည်း ဓားတွေဆောင်ထားကြတယ်လို့လည်း
ကြားဖူးတယ်။

ဒီမှာလည်း ကျွန်မရဲ့ မိသားစုတွေ၊ ဆွေမျိုးတွေ
မရှိဘူးလေ။ အရင်တုန်းကလည်း ဒီလိုမျိုး
ဖြစ်ဖူးတယ်။ ဒါပေမဲ့ ကျွန်မ မတိုင်ခဲ့ပါဘူး။ အကယ်၍
အုပ်ချုပ်ရေးမှူးနဲ့ ရာအိမ်မှူးဆီ တိုင်ခံရင်လည်း ပစ္စည်း
ပြန်ရမှာမှ မဟုတ်ဘဲ။ ဘာဖြစ်လို့လည်းဆိုတော့
အလုခံရတဲ့ ပစ္စည်းပြန်ရတယ်လို့လည်း တစ်ခါမှ
မကြားဖူးဘူးလေ။

ကျွန်ုပ်စကားပြောခဲ့သော အမျိုးသမီးတစ်ဦးကလည်း ဤအတိုင်း
ပင်ပြောပြခဲ့သည်။

ကျွန်မရဲ့သမီးက ရွှေနဲ့လုပ်ထားတဲ့ ဟန်းချိန်းလေးကို
အိမ်အပြန်လမ်းမှာ အလုခံလိုက်ရတယ်။ ဒီကိစ္စကို
ကျွန်မ ရာအိမ်မှူးကိုလည်း သွားမတိုင်ပါဘူး။ အဲ့ဒီလို
သွားတိုင်မဲ့အစား ကိုယ့်သမီးကိုပဲ ဘတ်စ်ကားဂိတ်မှာ
နေ့တိုင်းသွားကြိုလိုက်တော့ သမီးအတွက်လည်း

လုံခြုံစိတ်ချရတာပေါ့။ ဒါကတော့ ကျွန်မအတွက်
အဆင်ပြေတဲ့ ဖြေရှင်း နည်းလေးပါပဲ။

အထက်ပါပြောကြားချက်ကိုကြည့်ပါက ထိုအမျိုးသမီးသည် အမှု
ကိစ္စကို တိုင်ကြားခြင်းထက်သမီး ဖြစ်သူအားကားဂိတ်မှာ ကိုယ်တိုင်
သွားကြိုကာအဖော်ပြုခြင်းဖြင့် သမီးရဲ့လုံခြုံမှုကို ပိုစိတ်ချရာရောက်
သည်ဟု ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။ ရပ်ကွက်တွင်းဖြစ်ပွားသောခိုးမှုများ
အတွက်တရားဥပဒေနှင့်အညီ ဖြေရှင်းနိုင်မည့် နည်းလမ်းများကို အသုံး
မပြုနိုင်ကြသလို လုယက်မှုကိုကာကွယ်ပေးမည့် လုံခြုံရေးဝန်ထမ်း
များလည်း မရှိ ကြပေ။ အိမ်နီးချင်း၊
သူငယ်ချင်းများနှင့်ရပ်ကွက်လူကြီးများထံ၌သာ ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ရာ
များသောအားဖြင့် အချိန်ကုန်ငွေသက်သာမည်ဖြစ်သောနည်းလမ်းဖြင့်
ဖြေရှင်းသည့်နည်းကိုသာ အသုံးပြုရန်အကြံ ပေးလေ့ ရှိကြပါသည်။
ဆိုင်ကယ်ခိုးမှုကိုလည်း ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးမှူး၊ ရဲစခန်းများသို့
တိုင်ကြားခြင်းမရှိကြောင်း အောက်ပါအမှုက ဖော်ပြထားသည်။

အမှု ၁ ။ မော်တော်ဆိုင်ကယ်ခိုးမှု
အသက် ၄၆ နှစ်အရွယ် အမျိုးသားတစ်ဦးသည် လွန်ခဲ့
သော ၃ နှစ်ကတည်းက ဆိုင်ကယ်မောင်း ခြင်းဖြင့်
အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပြုနေသူဖြစ်သည်။
သူ့ဆိုင်ကယ်အခိုးခံရပုံကိုပြောပြခဲ့သည်။ လူတစ်
ယောက်ဟာ ကျွန်တော်ထံချဉ်းကပ်လာတယ်။

သူ့ကိုလွန်ခဲ့တဲ့ ၃ ရက်ကတည်းက သတိပြုမိခဲ့တယ်။
 သူနှင့် လက်ဖက်ရည်ဆိုင်မှာ အတူထိုင်ခဲ့ပြီး ရင်းနှီးစွာ
 စကားပြောခဲ့တယ်။ သုံးရက်ကြာပြီးနောက် အဲဒီလူက
 ကျွန်တော့ဆိုင်ကယ်ကိုယူပြီး တစ်နာရီအတွင်း
 ပြန်လာခဲ့မည်ဟု ပြောခဲ့တယ်။ ကျွန်တော်ကလည်း
 သူ့ကိုယုံပြီး ဆိုင်ကယ်ကို ပေးလိုက်မိတယ်။
 အဲဒီလူပြန် မပေါ်လာတော့ဘူး။ ကျွန်တော်လည်း
 သူဘယ်မှာ နေမှန်းလည်းမသိဘူး။ ကျွန်တော့
 ဆိုင်ကယ်ကလိုင်စင်နဲ့မို့ ဈေးကြီးတယ်ဟု
 ပြောခဲ့သည်။

ကျွန်ုပ်ကအဲဒီအမှုကို တစ်နေရာရာကိုတိုင်ခဲ့သေးလားဟုမေးရာ သူက
 “သူငယ်ချင်းတွေဆီက ကြားရသည့် ကောလာဟာလသတင်းအရ
 ကျွန်တော်ဆိုင်ကယ်ခိုးသွားတဲ့လူက ဒီလှိုင်သာယာမှာ လူဆိုး
 ဂိုဏ်းဝင် တစ်ယောက်ဖြစ်တယ်။ ဒီအမှုကိုရဲစခန်း၊ ရာအိမ်မှူး၊
 ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးတွေဆီ သွားတိုင်လိုက်လျှင် ဒီလူက
 ကျွန်တော်ကို အန္တရာယ်ပြုလာမှာ ကြောက်လို့ ဘယ်နေရာမှာမှ
 မတိုင်ခဲ့ပါဘူး။ အမှုဖွင့်တိုင်ကြားတာတွေကလည်း ဆိုင်ကယ်တက္ကစီ
 မောင်းသမားများအတွက် လုံခြုံမှု မရှိဘူး။ ကျွန်တော့်နေ့စဉ်ဝင်ငွေဟာ
 မိသားစုအတွက် အရေးကြီးလို့ ကျွန်တော် ရဲစခန်းမှာလည်း
 အချိန်မဖြုန်းနိုင်ပါဘူး။ ဒါကြောင့်ကျွန်တော် ငွေချေးပြီး

ဆိုင်ကယ်အသစ် ၁ စီးပြန်ဝယ်လိုက်ပြီး နေ့စဉ်ဝင်ငွေရဖို့ အလုပ်ပြန် လုပ်ခဲ့တယ်” ဟုပြောခဲ့ သည်။

မုဒိမ်းမှုများ

မုဒိမ်းမှုများကိုလည်း အမှုဖွင့်တိုင်ကြားခြင်းမရှိသည်ကို တွေ့ရသော် လည်း ခိုးမှုနှင့်နှိုင်းယှဉ်မိပါက တိုင်ကြားခြင်းများ ပို၍ရှိပြီး တရားဝင် တရားစီရင်ရေး လမ်းကြောင်းအရ ပြီးဆုံးသွားသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ မည်ကဲ့သို့ဖြစ်စေ နစ်နာသူက တရားရုံးဆုံးဖြတ်ချက်ကို ကျေနပ်မှုမရှိ သည်ကို တွေ့ရသည်။ တချို့က ကျူးလွန်သူကို လျော်ကြေးပေးစေလို ကြသည်။ ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများကလည်း မုဒိမ်းမှုများသည် တရားဝင်ဥပဒေလမ်းကြောင်းအရ ဖြေရှင်းရမည်ဟုမြင်ကြပြီး ကိုင် တွယ်ဖြေရှင်းပေးလေ့မရှိကြပေ။ နစ်နာ သူက ဆင်းရဲသော ရွှေ့ပြောင်း မိသားစုမှဖြစ်ပါကသူမကို မုဒိမ်းအကျင့်ခံရကြောင်း မိဘကိုဖြစ်စေ၊ အိမ်နီးနားချင်းကိုဖြစ်စေ ပြောပြခြင်းမရှိကြပါ။ များသောအားဖြင့် ဤ ကဲ့သို့ ပြုကျင့် ခံရမှုအတွက် နှုတ်ပိတ်နေကြပြီး မည်သည့်နေရာကိုမျှ တိုင်ကြားခြင်း မရှိကြပါ။ အကယ်၍ ပြုကျင့်ခံရသူ ကိုယ်ဝန် ရှိလာ ပါက တရားရုံး၌ တရားဝင်ဥပဒေလမ်းကြောင်းအရ ပြန်လည် ဖြေရှင်း ကြရသည်။ ရပ်ကွက်လူကြီးများသည် မုဒိမ်းမှုများကို စီရင်ပိုင်ခွင့် မရှိပါ။

လူတွေ့မေးမြန်းမှုများအရ ပြုကျင့်ခံရသူအများစုမှာ အသက် ၁၀-၁၆ နှစ်အတွင်း ဖြစ်ကြပြီး ဆင်းရဲသော ရွှေ့ပြောင်းမိသားစုများမှဖြစ်ကြသည်။ ထို့အပြင် ၎င်းတို့သည် ပညာအရည်အချင်းနိမ့်ကျခြင်း ဗဟုသုတ နည်းပါးခြင်းနှင့် မိဘများမှာလည်း တစ်နေ့လုပ် တစ်နေ့စား လုပ်သားများသာ ဖြစ်ပြီးဝင်ငွေလည်း နည်းပါး ကြသည်။ အမှု ဖွင့်တိုင်ကြားခဲ့သောအမှုအများစုမှာလည်း လူသိ၍ အသံထွက်လာ သောအမှုများဖြစ်ပြီး တရားရုံးများ၌ တရားဝင်ဥပဒေအတိုင်းဖြေရှင်း ကြသည်။ အမှုအမှတ်(၁)၌ဆင်းရဲသော နှစ်နာသူမိသားစုက လျော်ကြေးရယူခြင်းဖြင့် ရပ်ကွက်သုံးတရားစီရင်ဖြေရှင်းသော နည်းလမ်း အရ အမှုကိုကျေအေးကြသည်။ ဆင်းရဲသောမိသားစုဝင်များအတွင်း ဤကဲ့သို့ ဖြစ်ပျက်တတ်ပြီး ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူနှင့် ရပ်ကွက်အတွင်း နေထိုင်သူအများစုမှာ မုဒိမ်းမှုနှင့်ပတ်သက်သော ဗဟုသုတအသိပညာ မရှိကြပေ။ အထူးသဖြင့် ဆင်းရဲသောမိသားစုများသည် ရှေ့နေများကို အသုံးပြုပြီး လျော်ကြေးကိုသာ ရယူလိုကြသည်။ အချို့သောအမှု များ၌ နှစ်နာသူ၏မိဘများက တရားရုံး၌အမှုဆွဲခြင်းထက် ကျူးလွန်သူထံမှ လျော်ကြေးသာရယူလိုကြောင်း ဆုံးဖြတ်ကြသည်။ ဥပဒေအရပြုကျင့်ခံရသူ၏ နှစ်နာမှုတွင် လျော်ကြေးရရှိရန် ထည့်သွင်းဖော်ပြထားခြင်း မရှိပါ။ ကျူးလွန်သူကလည်းနှစ်နာသူ၏ မိသားစုအားလျော်ကြေးပေးရန် ကြိုးစားခြင်းဖြင့် တရားရုံး၌ အမှုရင်ဆိုင်ရန် ရှောင်လွှဲကြသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ ထို့အပြင် နှစ်နာသူကလည်း အမှုကိုတိုင်ကြားခြင်းဖြင့် လူအများ သိရှိကြပြီး

လွန်စွာမှအရှက်ရစေသောကြောင့် တိုင်ကြားရန် စိတ်အနှောင့်အယှက် ဖြစ်ကြသည်။ ထို့အပြင် မိသားစု အရှက်ရမည်ကိုလည်း စိုးရိမ်ကြသည်။ ဤကဲ့သို့ အခြေအနေများကြောင့် တရားဝင်ဥပဒေ ကြောင်းအရ အမှန်တရားကို ရှာဖွေရန် အားနည်းလျက် ရှိသည်။

အချို့သောအစိုးရမဟုတ်သော NGOအဖွဲ့အစည်းများနှင့် CBOများ ကလည်း အားနည်းချက်ရှိသောအမျိုးသမီးနှင့် ကလေးသူငယ်များ အတွက် အခမဲ့ဥပဒေအကြံပေးဆွေးနွေးခြင်း ဝန်ဆောင်မှုများဖြင့် ပံ့ပိုး ကူညီပေးကြသည်။ ဤသို့ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် မုဒိမ်းမှုများကို တရား ဝင်ဥပဒေကြောင်းအရ တိုင်ကြားမှုများပို၍ ရှိလာစေသည်။ အမှု ၁ ဌ် ကျွန်ုပ်နှင့်စကားပြောခဲ့သော ဥပဒေအကြံပေးကူညီသူတစ်ဦးက နစ်နာ သူမိသားစုအား လျော်ကြေးငွေလက်မခံကြရန်နှင့် တရားဝင်ဥပဒေ ကြောင်းအတိုင်း တိုင်ကြားကြရန် အကြံပေးသည်ဟု ပြောပြသည်။ ထို ကဲ့သို့ အဖွဲ့အစည်းများကနစ်နာသူများအား ကူညီမှုပြုသည့်တိုင် အချို့ မိဘများက တရားရုံးသို့ မသွားလိုပါ။ မိဘများက တရားရုံးရှေ့ လူ အများရှေ့၌ ဤကိစ္စများဖော်ပြခြင်းဖြင့် နစ်နာသူသမီးငယ်စိတ်ဒဏ်ရာ ရသွားမည်ဟု ယုံကြည်ကြသည်။ နောက်တစ်ချက်မှာ မိဘများက မိသားစု၏ စီးပွား ရေးကိုအထောက်အကူရစေမည့် လျော်ကြေးကိုသာ ရလိုကြသည်။ တရားရုံးသို့သွားရောက်ပြီး မေးခွန်းများ ကို ထပ်ခါ တလဲလဲဖြေဆိုခြင်းသည် သူတို့အားအရှက်ရစေပြီး စိတ်ဖိစီးမှုကိုသာ များလာစေသည်ဟု ထင်ကြ သည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ

နှစ်နာသူမိသားစုအားလုံးက လျော်ကြေးငွေကို
လက်ခံသည်လည်းမဟုတ်ပေ။ ဤအကြောင်းကိုအောက်ပါအမှု၌
ဖော်ပြထားပါသည်။

အမှု(၂)။ မုဒိမ်းမှု

အသက် ၁၆ နှစ်ရွယ်မုဒိမ်းပြုကျင့်ခံရသူ မိန်းကလေးသည် လူဦး
ရေများသော မိသားစုမှ ဖြစ်ပြီး မိဘများသည် လွန်ခဲ့သော ၁၀ နှစ်ခန့်
က ဧရာဝတီတိုင်းမှ လှိုင်သာယာသို့ ရွှေ့ပြောင်းလာသော
ပျံကျဈေးသည်များဖြစ်သည်။ သူမသည် မူလတန်းအထိသာနေခဲ့ရပြီး
ရာသီစာသီးနှံများကို ကားဂိတ်၌ရောင်းချ သောဈေးသည်ဖြစ်သည်။
သူမပြောပြသည်မှာ

ည ၈ နာရီခွဲခန့် ကျွန်မ တစ်ယောက်ထည်း ပြန်လာချိန်
မှာ အမှောင်ထဲကယောက်ျားတစ်ယောက် ထွက်လာ
ပြီး ကျွန်မပါးစပ်ကိုသူ့လက်နဲ့ အတင်းပိတ်ထားတယ်။
သူက ကျွန်မကို စကားမပြောနဲ့ မအော်နဲ့လို့ ပြောပြီး
လျှပ်စစ်မီးမရှိတဲ့ အလွန်အရမ်းမှောင်ကျနေသော
အခန်းကျဉ်းကလေးကို ခေါ်သွားခဲ့တယ်။ ကျွန်မ လက်
နှစ်ဖက်လုံးကို ဝါယာကြိုးနဲ့ချည်ထားပြီး ပါးစပ်ကို
လည်း အဝတ်နဲ့ စည်းထားလို့
ကျွန်မမအော်နိုင်ခဲ့ပါဘူး။ ကျွန်မကို သား
မယားပြုကျင့်ပြီး လက်မှာချီထားတဲ့ဝါယာကြိုးနဲ့ ပါး
စပ်မှာ စည်းထားတဲ့ အဝတ်ကို ဖြည်ပေးပြီး ကျွန်မကို

ဒီကိစ္စဘယ်သူ့ကိုမှမပြောနဲ့၊ ပြောရင်နှင့် အိမ်ကို မီးရှို့
မယ်ဟု ခြိမ်းခြောက်ခဲ့ပါတယ်။ ကျွန်မလည်း သူ့ကို
အရမ်းကြောက်လို့ ဘယ်သူ့ကိုမှ မပြောခဲ့ပါဘူး။ နှစ်လ
ကြာတော့ ကျွန်မကိုယ်ဝန်ရှိလာတဲ့ အခါ အမေကိုပြော
ပြတော့ အမေဟာအရမ်းစိတ်ညစ်သွားပြီး အိမ်နီးချင်း
တွေဆီ အကြံညဏ်တောင်းခဲ့တယ်။ အမေက ဒီကိုယ်
ဝန်ကိုဖျက်ချစေချင်တယ်။

လို့ပြောပြခဲ့သည်။

မိခင်ဖြစ်သူကဖခင်ဖြစ်သူကို ပြောပြသောအခါ ဖခင်ကချက်ချင်း
ပင် တရားဝင်ဥပဒေကြောင်းအရ ဖြေရှင်းလိုသည့်အတွက် ရဲစခန်းသို့
သွားရောက်တိုင်ကြားပြီး တရားရုံးတွင်အမှုဖွင့်သောအခါ ကြူးလွန်သူ
က နစ်နာကြေးပေးပြီး ညှိနှိုင်းဖို့ကြိုးစားခဲ့သည်။ နစ်နာသူမိသားစုကို
ငွေပေးခြင်းအားဖြင့် တရားရုံး ဆုံးဖြတ်ချက်အရ ထောင်မကျချင်သော
ကြောင့် ဖြစ်သည်။ နစ်နာသူမိန်းကလေးက ကျွန်မမိဘများက သူပေး
သည့်နစ်နာ ကြေးကို လက်မခံခဲ့ပါဘူးဟု ပြောပြသည်။ နောက်ဆုံး
တော့ ထိုကြူးလွန်သူသည် သုံးနှစ်ထောင်ဒဏ် အပြစ် ကျခံရသည်။
မိန်းကလေး၏ဖခင်ကပြောပြသည်မှာ

ကျွန်တော်တို့အတွက် တရားမျှတမှုဆိုတာ မရှိပါဘူး။
ဒီပြစ်မှုကြူးလွန်သူဟာ ၃ နှစ်ထက်ပိုပြီး ထောင်ကျ
သင့်တယ်။ ကျွန်တော်ဒါကိုမကျေနပ်ဘူး၊ ကျွန်တော်
ကြားဖူးသည်မှာ မုဒိမ်းမှုဆိုရင်ထောင် ၇ နှစ်လောက်

ပြစ်ဒဏ်ခံရတယ်။ ၃ နှစ်ထောင်ဒဏ်လောက်နဲ့ကတော့
 နှစ်နာသူတို့အတွက် တရားမျှတမှုမရှိဘူး။ အခု ကျွန်
 တော်သမီး ကလေးမွေးရတော့မယ်၊ ဒီကလေးကို
 လည်း မလိုချင်လို့သူများကိုပေးဖို့ ကြိုးစားပေမဲ့
 သမီးက မပေးချင်ဘူး။ ကျွန်တော်တို့ဟာ ဆင်းရဲတဲ့ရွှေ
 ပြောင်းလာသူတွေဖြစ်ပြီး တရားရုံးမှာအာဏာရှိတဲ့
 အသိ တွေလည်းမရှိဘူး။ တရားဥပဒေလုပ်ထုံး
 လုပ်နည်းများကိုလည်း နားမလည်ဘူး၊ အခုအမှုက
 ပြီးသွားပေမဲ့ သမီးရဲ့နှစ်နာမှုအတွက် အခုထိခံစား
 ရတုန်းပါ

ဟုပြောပြခဲ့သည်။

ဤအမှုကိုကြည့်ပါက တရားဝင်တရားစီရင်ရေးစနစ်နှင့်အတူ ရပ်
 ကွက်သုံးတရားစီရင်ဖြေရှင်းပုံများ မည်ကဲ့သို့ တည်ရှိပြီး ထိုရွှေပြောင်း
 လာသူများ တရားဝင်တိုင်ကြားခြင်းပြုသောအခါ မည်ကဲ့သို့ တရား
 မျှတမှု မရှိသော ရလဒ်မျိုးရရှိသည်ကိုသိသာထင်ရှားစေသည်။

ငွေစုငွေချေးအငြင်းပွားမှုများ

အထူးသဖြင့် လှိုင်သာယာမြို့နယ်ရှိ စီးပွားရေးကျပ်တည်းသော ရွှေ
 ပြောင်းနေစားလုပ်သားများ အကြား ငွေစုငွေချေးနှင့်ပတ်သက်သော
 အငြင်းပွားမှုဖြစ်ပွားမှုနှုန်းမြင့်လျက်ရှိ၏။ ထိုရွှေပြောင်းလုပ်သားတို့
 သည် ဝင်ငွေနည်းပါးကြသော်လည်း တစ်ချို့မှာငွေစုအသင်းများ၌

ငွေစုလေ့ရှိကြသည်။ စုငွေပမာဏမှာ လည်း ၎င်းတို့၏ဝင်ငွေပေါ်မူ
 တည်၍ ကံစမ်းမဲပေါက်သူအသင်းဝင်က
 ထိုစုငွေများကိုအလှည့်ကျချေးယူခွင့် ရှိ၏။ ပြဿနာမှာ
 အချို့သောသူတို့သည် ထိုစုငွေကိုရရှိသောအခါ ငွေယူ၍
 ထွက်ပြေးတော့၏။ ထိုစုငွေများ ကို ပြန်မဆပ်သောအခါ အငြင်းပွားမှု
 စတင်ပါတော့သည်။ ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးက ဤကဲ့သို့ အငြင်း
 ပွားမှု မျိုးသည် ရပ်ကွက်အတွင်း အများဆုံးဖြစ်လေ့ရှိသည်ဟု
 ပြောပြပါသည်။ ဆင်းရဲသူတို့သည် အိမ်ပြင်ရန် သော်လည်းကောင်း၊
 ဆိုက်ကယ်ဝယ်ရန်သော်လည်းကောင်း၊ အကြွေးဟောင်းများကို ဆပ်
 ရန်သော်လည်းကောင်း မကြာခဏငွေချေးလေ့ရှိ၏။ တချို့ကလည်း
 နေ့ပြန်တိုးဟုခေါ်သော ကြီးမြင့်သောအတိုးနှုန်းဖြင့် ရပ်ကွက်အတွင်း
 ငွေချေးကြ၏။ ထိုအခါ ငွေချေးပေးသူနှင့် ငွေချေးယူသူတို့ အကြား
 ပြဿနာဖြစ်လေ့ရှိ၏။ အတိုးဖြင့်ငွေချေးခြင်းသည် တရားဝင် မဟုတ်
 သောကြောင့် တရားဝင်ဥပဒေလမ်းကြောင်းမဟုတ်သော နည်းလမ်း
 အရသာ ပြဿနာကိုဖြေရှင်းရသည်။

ငွေချေးငွေယူအငြင်းပွားမှုများတွင် ရာအိမ်မှူးများသည် နှစ်ဦးနှစ်
 ဖက်ထံမှ နှုတ်ကတိရယူပြီး တရားဝင်ပြဋ္ဌာန်းခြင်းမဟုတ်သော အရပ်
 နည်းလမ်းအရသာ ဖြေရှင်းပေးကြသည်။ အကယ်၍ ငွေချေးယူသူက
 နှစ်ဦး သဘောတူညီချက်ကို မလိုက်နာပါက ရာအိမ်မှူးက ရပ်ကွက်ရုံး
 သို့ ခေါ်ယူပြီးရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးရှေ့၌ ခံဝန်ပြုလုပ်စေသည်။ ခံဝန်
 ဆိုသူမှာ ရပ်ကွက်ရုံး၏ အဆုံးအဖြတ်ကို သဘောတူပါမည်ဟု ကတိ

ပြုခြင်းကို လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်းဖြစ်သည်။ အကြွေးကိုပြန်ပေးပါ
မည်ဟု ကတိပြုရသည်။ ခံဝန်သည် ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေအရ ဖြေရှင်းခြင်း
မဟုတ်သော နည်းလမ်းဖြစ်ပြီး ရပ်ကွက်ရုံးများ၌
အာဏာသက်ရောက်မှု ရှိသည်။ အကယ်၍ နှစ်ဦးနှစ်ဖက်က
ခံဝန်အတိုင်းလိုက်နာခြင်းမရှိပါက ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးက ရဲစခန်း
သို့ အမှုကိုလွှဲပြောင်းပေးနိုင်သော အမိန့်အာဏာရှိသည်။
ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေနှင့်ရဲစခန်းများသည် အပြစ်လုပ်သူ အား
ရပ်ကွက်ရုံး၏ဆုံးဖြတ်ချက်ကို လိုက်နာစေရန်ခြိမ်းခြောက်ရာ၌
ထိရောက်မှုရှိသည်။ ရပ်ကွက်(က)တွင် နေထိုင်သော ရာအိမ်မှူး၏
ပြောဆိုချက်မှာ

ငွေချေးယူမှုနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ အငြင်းပွားမှုနှင့် ကြွေးမြီ
ကိစ္စများကို ရပ်ကွက်လူကြီးတွေ ဖြေရှင်းပေးတာကို
မကျေနပ်ရင်တော့ ရဲစခန်းကို လွှဲပေးရတာပဲ။ လူတွေ
ကလည်း ရဲစခန်းနဲ့ ဖြေရှင်းရမှာကို မလုပ်ချင်တဲ့
အတွက် ရဲနဲ့ခြောက်လှန့်ပြောဆိုရတာပေါ့။ တစ်ခါ
တစ်ရံမှာ ရဲတွေကလည်း သေးတဲ့အမှုတွေ မကြီးထွား
အောင်၊ ရပ်ကွက် အဆင့်မှာပဲ ဖြေရှင်းတာကို လက်ခံ
အောင် နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးနဲ့ ခြောက်လှန့်ပြောဆိုရ
တာတွေရှိတာပါပဲ။

ဟုပြောပြ၏။

ငွေကြေးအငြင်းပွားမှုများကို အရပ်နည်းဖြင့် ဖြေရှင်းကြသည်ဆို သော်လည်း တရားဝင်စနစ်၌ ပါဝင် သူများကလည်း အထောက်အကူ ပေးရသည်လည်းရှိ၏။ ဆိုလိုသည်မှာ တရားဝင်ဥပဒေကြောင်းအရ တရားရုံးများ၌ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဖြင့် ဆောင်ရွက်ခြင်းမဟုတ်ပါ။ ဤ ငွေချေးငွေယူအငြင်းပွားမှုများကို တရားရုံး၌ တရားဝင်နည်းအရ ဖြေ ရှင်းရန်ခက်ခဲခြင်းမှာ အတိုးနှင့်ငွေချေးခြင်းသည် တရားမဝင်သည့် အပြင် ထိုငွေချေးကတိစာချုပ်များကိုလည်း တရားဝင်မှတ်ပုံ မတင် ထားခြင်းမှာလည်း ဥပဒေနှင့်အကျိုးမဝင်ပါ။

အိမ်ထောင်ရေးအငြင်းပွားမှုများ၊ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုများနှင့် အိမ်ထောင်ရေးဖောက်ပြန်မှုများ

လှိုင်သာယာမြို့နယ်အတွင်း ဝင်ငွေ နည်းပါးသော ရွှေ့ပြောင်းအလုပ် သမားများတွင် အိမ်ထောင်ရေးနှင့်ပတ်သက်သော အငြင်းပွားမှုများ ဖြစ်ပွားလေ့ရှိသည်။ များသောအားဖြင့်ညဦးပိုင်းအချိန်များ၌ ဖြစ်ပွား လေ့ရှိပြီး ယောက်ျားများသည် အလုပ်အပြီးအိမ်ပြန်ချိန်၌ အရက် သေစာသောက်စားလာသဖြင့် မိန်းမများ ကငွေတောင်းသောအခါ စကားများရန်ဖြစ်ကြပြီး တစ်ခါတစ်ရံအကြမ်းဖက်ခြင်းများ ပါလာတတ်သည်။

ပထမအဆင့်အနေဖြင့် ရာအိမ်မှုများက လင်မယားနှစ်ဦးအကြား စေ့စပ်ညှိနှိုင်းပေးပြီး ပြဿနာကို ဖြေရှင်းပေးသည်။ တစ်ခါတစ်ရံ ခါးကို အသုံးပြု၍ရန်ဖြစ်ကြရာ ခါးအသွား ၆ လက်မထက်ရှည်ပါက

ရပ်ကွက် အုပ်ချုပ်ရေးမှူးနှင့် ရာအိမ်မှူးများက ပြစ်မှုမြောက်သည်ဟု သတ်မှတ်ပြီးရဲစခန်းသို့ လွှဲပေးသင့်သည်။ သူတို့ အား ရဲစခန်းသို့သွားချင်သလား၊ ခံဝန်လုပ်ချင်သလားဟု မေးသော အခါ ခံဝန်လက်မှတ်ထိုးရန်ကိုသာ ရွေးချယ်ကြသည်။

တစ်ခါတစ်ရံအမျိုးသမီးတို့သည် ရပ်ကွက်ရုံးသို့ တိုက် ရိုက်တိုင်ကြားကြသည်။ အမျိုးသားတို့လည်းတိုင်ကြားကြသည်။ များ သောအားဖြင့် လင်မယားကွာရှင်းမှုကိုသာတင်ပြကြပြီး ပြစ်မှုမြောက် သော အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုကို မတိုင်ကြားကြပေ။

များသောအားဖြင့် ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများက အချိန်ကိုရွှေ့ဆိုင်းပြီး လင်မယားနှစ်ဦးအား ပြန်လည်စဉ်းစားကြရန် ကြားဝင်၍ စေ့စပ်ပေးလေ့ရှိသည်။

အမှု(၃)။ အိမ်ထောင်ရေးအငြင်းပွားမှု

ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးပြောပြသည်မှာ ညတစ်ညမှာအမျိုးသား တစ်ယောက်ဟာ ရပ်ကွက်ရုံးကို ပြေးဝင်လာပြီး တံခါးကိုပိတ်လိုက် သည်။ သူ့ကိုကြည့်ရတာတစ်ယောက်ယောက်ကိုကြောက်နေတဲ့ပုံပဲ။ တစ်ချိန်တည်းမှာ အမျိုးသမီးတစ်ယောက်ခါးကိုင်ပြီး ရပ်ကွက်ရုံးကိုရောက်လာတယ် သူ့ပုံစံက အရမ်းစိတ်ဆိုးနေပုံပါ။ အဲ့ဒီအမျိုးသမီးက သူ့ယောက်ျားကို ခါးနှင့်ခုတ်ပစ်မယ်လို့ အော်နေသံလည်းကြားရတယ်။ အခြေအနေက နည်းနည်းဆိုးနေတော့ ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးဟာ ခါးကိုယူလိုက်ပြီး

လင်မယားနှစ်ယောက်ကို ထိုင် ခိုင်းပြီး စကားပြောခိုင်းတယ်။

အမျိုးသမီးအရင်စပြောပြတာက -

ကျွန်မယောက်ျားဟာ ဝင်ငွေရဖို့အလုပ်မလုပ်ဘဲ
 အရက်ဘဲအမြဲသောက်နေတယ်။ ဒါကြောင့် ကျွန်မက
 အရက်မသောက်ဖို့နဲ့ အလုပ်လုပ်ဖို့ပြောပြတယ်။
 ဒီညနေသူ့ကို အရက်ဆိုင်မှာတွေ့တော့ အရမ်း
 စိတ်ဆိုးပြီး သူ့ကို သတ်ပစ်ချင်တာ။
 ကျွန်မအရက်ဆိုင်ထဲလည်း ဝင်လိုက်ရော
 သူကရပ်ကွက်ရုံးကို တန်းပြေး လာတယ်။ ကျွန်မ
 ရဲခါးကိုကြောက်လို့လေ၊ ကျွန်မသူနဲ့ အခုဘဲကွာရှင်း
 ချင်တယ်။

ဟုပြောပြသည်။

အမျိုးသားကတော့ သူ့အမှားကိုသူသိပြီး ငြိမ်နေတယ်။ ရပ်ကွက်
 အုပ်ချုပ်ရေးမှူးက ယောက်ျားဖြစ် သူ့အား မင်းမိန်းမမှန်တယ်၊ မင်း
 မိသားစုအတွက် အလုပ်လုပ်ရမယ်ဟုပြောခဲ့သည်။ ထို့နောက် လင်
 မယား နှစ်ဦးအား ဒီပြဿနာကို အခုမဖြေရှင်းပေးနိုင်သေးဘူး။ နောက်
 နှစ်ရက်နေ့မှပြန်လာခဲ့။ အဲ့ဒီကျမှတကယ် ကွာရှင်းချင်သေးတယ်ဆိုရင်
 လုပ်ပေးမယ်ဟုပြောခဲ့သည်။ နောက်နှစ်ရက်ကြာသော် ရပ်ကွက်ရုံးသို့
 လင် မယားနှစ်ဦး လုံး ပေါ်မလာတော့ပေ။

ရပ်ကွက်အဆင့်တာဝန်ရှိသူများက “ကြီးတဲ့အမှုကိုငယ်စေ၊ ငယ်
 တဲ့အမှုကိုပျောက်စေ” ဆိုသည့် မြန်မာဆိုရိုးစကားအတိုင်း အမှုများကို

အထက်ပါအတိုင်း ဖြေရှင်းခဲ့ကြသည်ဟု ပြောပြသည်။ ဤကဲ့သို့ နည်းလမ်းများသည် လင်မယားအငြင်းပွားမှုများ ဖြေရှင်းရာ၌ အသုံးဝင်ပြီး ထိရောက်မှုရှိသည်။ ပြဋ္ဌာန်း ဥပဒေအရ ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးသည် လင်မယားကွာရှင်းမှုကို ဖြေရှင်းရန်အခွင့်အာဏာမရှိသော်လည်း လင်မယားနှစ်ဦးအား အချိန်ပေးပြီးပြန်လည်စဉ်းစားရန် စေ့စပ်ပေးသည်။ အကယ်၍ယောကျာ်းဖြစ်သူက မိန်းမဖြစ်သူအား ကိုယ်ထိလက်ရောက် အကြမ်းဖက်မှု ထပ်မံ ကျူးလွန်ပါက ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးသည် အမှုကို ရဲစခန်းသို့ လွှဲပြောင်းပေးသည်။ အမျိုးသားများသည် ရဲစခန်းသွားရမည်ကို ကြောက်သောကြောင့် ရပ်ကွက်လူကြီးများ သတိပေးပြီးနောက် ၎င်းတို့၏အကျင့်ကို ပြင်တတ်ကြ၏။ အမျိုးသမီးများသည် ရဲစခန်း၌ တိုက်ရိုက် သွားရောက် တိုင်ကြားသော အခါမျိုး၌ အမျိုးသားများသည် ပြစ်ဒဏ်အဖြစ် ရဲအချုပ်၌နှစ်ရက်သုံးရက်အချုပ်ကျတတ်၏။ ထို့ကြောင့်လည်း ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများက အရပ်နည်းသုံး၍ ဖြေရှင်းရာ၌ ရဲစခန်းနာမည်ကို အသုံးပြု၍ ခြောက်တတ်ကြ၏။

အသက် ၂၈ နှစ်အရွယ်ရဲအရာရှိပြောပြသည်မှာ အချို့သော သူတို့သည် အိမ်နီးချင်းအငြင်းပွားမှု၊ မိသားစုအချင်းချင်းအငြင်းပွားမှုများကို ရဲစခန်းသို့ တိုက်ရိုက် လာရောက် တိုင်ကြားကြ၏။ ရဲများကလည်း ပြဿနာများကို အရပ်နည်းအတိုင်းဖြေရှင်းပေး၏။ ထို့ကြောင့် အရပ်သုံးတရားစီရင်ဖြေရှင်းသောနည်းလမ်း များအရ ဖြေရှင်းကြရာတွင်

ရပ်ကွက်တာဝန်ရှိသူများသာမက ရဲများကလည်းထိုသို့ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ကြသည်ကို တွေ့ရသည်။

ဆက်လက်၍ လင်မယားဖောက်ပြန်မှုနှင့်ပတ်သက်သော အမှုတစ်ခုကိုဖော်ပြလိုပါသည်။ မြန်မာ နိုင်ငံတွင် လင်မယားဖောက်ပြန်မှုသည် ပြစ်မှုမြောက်သော်လည်း လှိုင်သာယာမြို့နယ်တွင် ထိုကဲ့သို့သော အမှုများတရားရုံးသို့ မရောက်ရှိလာခြင်းမှာ မိန်းမများသည် ယောက်ျားများကို ထောင်မကျစေလိုသော ကြောင့်ဖြစ်သည်။ သူတို့သည် အရပ်သုံးတရားစီရင်ဖြေရှင်းသော နည်းလမ်းအရသာ ဖြေရှင်းလိုကြပြီး နစ်နာကြေးကိုသာရလိုကြသည်။ အောက်ဖော်ပြပါ အမှုသည်အရွယ် မရောက်သေးသူအား လိင်မှုကျူးလွန်ခြင်း ဖြစ်ပြီး စီးပွားရေးကျပ်တည်းခြင်းနှင့် ဥပဒေဆိုင်ရာဗဟုသုတမရှိခြင်းတို့ကြောင့် တရားဝင်မဟုတ်သော အရပ်နည်းလမ်းအတိုင်းဖြင့် ဖြေရှင်းကြပုံကို ဖော်ပြထားသည်။

အမှု(၄)။

လင်မယားဖောက်ပြန်မှုနှင့်အရွယ်မရောက်သူအားလိင်မှုကျူးလွန်ခြင်း ဤအမှုသည် ၂၀၁၆ ဇွန်လတွင်ဖြစ်ပွားပြီး နစ်နာသူသည် အသက် ၁၄ နှစ်အရွယ်ရှိ ၈ တန်း ကျောင်းသူလေး ဖြစ်သည်။ သူမသည် ကျောင်းထွက်ပြီးနောက် ပဲစက်ရုံ၌အလုပ်လုပ်ရာ ထိုစက်ရုံ၌ အလုပ်သမားခေါင်းဆောင် အမျိုးသား တစ်ဦးနှင့် ဆုံမိကြသည်။ ထိုသူသည် အိမ်ထောင်ရှိသူ ဖြစ်သော်လည်း မိန်းကလေးအား မိန်းမနှင့်ကွာရှင်း

ထားပြီးဟုပြောပြီး ငါ့ကိုလက်ထပ်ရင်နှင့် မိသားစုကို ၁ လကို ၂ သိန်း ထောက်ပံ့မည်ဟု ပြောခဲ့သည်။ မိန်းကလေးက ယုံကြည်ပြီး ထိုသူနှင့် တစ်ည အိပ်ခဲ့သည်။ သူမအိမ်မပြန်မီ ထိုသူက သူတို့မင်္ဂလာဆောင် အတွက် စီစဉ်ချင်တယ်ဟုပြောရာ သူမကယုံကြည်ခဲ့သည်။

အိမ်နီးချင်းအမျိုးသမီးက ထိုညက မိန်းကလေး

အိမ်မပြန်လာသည့်အတွက် စိုးရိမ်ခဲ့သည်။

ထိုအိမ်နီးချင်းအမျိုးသမီးသည် NGO အဖွဲ့အစည်းများ၌ အလုပ် လုပ်ခဲ့ဖူးသူဖြစ်ရာ ထိုကိစ္စမျိုးများ၌ အတွေ့အကြုံဗဟုသုတရှိသူ ဖြစ်သည်။ နောက်တစ်ရက် မိန်းကလေးနှင့်တွေ့သောအခါ ညကဘာလို့ အိမ်ပြန်မအိပ်တာလဲ၊ ဘယ်မှာသွားအိပ်လဲ၊ ဘယ်သူနဲ့သွားအိပ်လဲဟု မေးခဲ့သည်။

မိန်းကလေးသည် အပျိုစင်လေးဖြစ်သောကြောင့် ယောက်ျားများ အကြောင်းကို မသိပေ။ ဖြစ်ပျက်သမျှကို ထိုအိမ်နီးချင်းအမျိုးသမီး အားပြောပြပြီး သူ့မိဘများကိုလည်း အသိပေးစေခဲ့သည်။ ရှေးဦးစွာ မိန်းကလေး၏ မိဘများနှင့်အိမ်နီးချင်းအမျိုးသမီးသည် ရပ်ကွက်ရုံးသို့ သွားရောက်ပြီး ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးမှူး အား ထိုအမျိုးသား၏ မိသားစုကိုအကြောင်းကြားစေ၏။ ထိုအမျိုးသားသည် ရပ်ကွက်ရုံးသို့မလာဘဲ သူ၏ အမျိုးသမီးသာတက်ရောက်ခဲ့လာ၏။ သူမက ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးအား အမှုမဖွင့်ရန်တောင်းဆို၍ နစ်နာ ကြေးပေးပြီး ဖြေရှင်းလို၏။ သူမယောက်ျားဟာ အရင်က ဒီလိုမျိုး တစ်ခါမှ မဖြစ်ဘူးကြောင်း ပြောပြသည်။ အိမ်နီးချင်းအမျိုးသမီးက

တရားဝင်ဥပဒေအရ အမှုဖွင့်စေလို၏။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ထိုအမျိုးသားမှာအိမ်ထောင်ရှိလျက် လိမ်လည်၍ မိန်းကလေးနှင့်အတူအိပ်ခဲ့သည်။ ထိုအမျိုးသား၏ အမျိုးသမီးကလည်း ငွေကြေးနှင့်သာဖြေရှင်းလိုရာ မိန်းကလေး၏မိဘများက နှစ်နာမှုအတွက် ငွေ (၈)သိန်းလျော်ကြေးရလို၏။ အမျိုးသားဘက်မှလည်း ထိုတောင်းဆိုချက်ကို ငြင်းဆန်ရာ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများအပြီး မိန်းကလေးမိဘများက ငွေ ၆ သိန်းနှင့် သဘောတူကြ၏။

မြန်မာ့ဥပဒေအရ ထိုအမျိုးသားသည် အိမ်ထောင်ရေးပြစ်မှုကို ကျူးလွန်ရာရောက်သောကြောင့် ထောင်ဒဏ်ကျနိုင်သည်။ ဥပဒေလမ်းကြောင်းအရ ရဲစခန်းနှင့်တရားရုံးများ၌ အမှုဖွင့်ခြင်းမရှိခဲ့သော်လည်း ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးက တရားဝင်နည်းလမ်းမဟုတ်သော နှစ်နာကြေးပေးခြင်းဖြင့် ဖြေရှင်းရန် သဘောတူညီကြသည်ကို ခွင့်ပြုခဲ့သည်။ ဤအမှုသည် အိမ်ထောင်ရှိယောက်ျားက မိန်းကလေးနှင့် ဆင်းရဲသော မိသားစုအပေါ် အခွင့်အရေးယူကြောင်း ဖော်ပြနေသည်။ ဆင်းရဲမွဲတေခြင်းသည် တရားဥပဒေလမ်းကြောင်း အရ အမှန်တရားမရှာဖွေနိုင်ခြင်း၏ အဓိကအစိတ်အပိုင်းဖြစ်သည်။ အသိပညာဗဟုသုတရှိသူ အိမ်နီးချင်း အမျိုးသမီးက တရားဥပဒေလမ်းကြောင်းအရ ဖြေရှင်းကြရန် အကြံပေးခဲ့သော်လည်း သူမ၏အကြံကို လက်မခံခဲ့ပေ။ နှစ်နာကြေးမှာ နည်းပါးသော်လည်း

နစ်နာသူဆင်းရဲသောမိသားစုအတွက် အထောက်အကူ
ဖြစ်စေကြောင်းတွေ့ရှိရသည်။

အကြံပြုဆွေးနွေးခြင်း

ကွင်းဆင်းလေ့လာတွေ့ရှိချက်များအရ မြို့ပြဒေသများရှိ ဆင်းရဲ
သော ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများသည် တရားဝင်ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေစနစ်ကို
အသုံးပြုခြင်းမရှိကြပါ။ မုဒိမ်းမှုကဲ့သို့ ပြစ်မှုဖြစ်ပွားသည့်တိုင်
နစ်နာသူတွင် ကိုယ်ဝန်မရှိခဲ့လျှင် တိုင်ကြားခြင်းမရှိသည်ကို
တွေ့ရသည်။ မိမိကိုယ်ကို ယုံကြည်မှုအားနည်းခြင်းကြောင့်
အမှုများတိုင်ကြားခြင်းမရှိဘဲ များသောအားဖြင့် နှုတ်ဆိုတ်နေလျက်
အခြားနည်းလမ်းများဖြင့် သော်လည်းကောင်း၊

ရပ်ကွက်တာဝန်ရှိသူတို့သည် ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေအရ မဟုတ်သော
အရပ်သုံးနည်းလမ်းများဖြင့်သာ ပြဿနာများဖြေရှင်းကြသည်။ တစ်
ခါတစ်ရံ ရဲစခန်းမှလည်း ထိုနည်းလမ်းဖြင့် ပြဿနာဖြေရှင်းခြင်းကို
ကူညီပံ့ပိုးပေးသည်။ ဤအခန်းသည် အဘယ်ကြောင့်
ဤကဲ့သို့ဖြစ်ရပြီး ဖော်ပြခဲ့သောသီအိုရီနှင့် မည်ကဲ့သို့
ဆက်နွှယ်ကြောင်းကို ဆွေးနွေးလိုပါသည်။

အချို့သော ရှုထောင့်များသည် ရွှေ့ပြောင်းလာသူ အချင်းချင်း
အငြင်းပွားမှုများနှင့် ရာဇဝတ်မှုများ ဖြေရှင်းပုံနည်းလမ်းများ ပုံစံများ
ဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြသည်။ လှိုင်သာယာ၌
ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများတွင် လူအနည်းငယ်သာ ပညာတတ်ကြပြီး

ဥပဒေနှင့်ဆိုင်သော အသိပညာဗဟုသုတများလည်း ရှိကြသည်။
 ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူအများစုသည် လူမှုကွန်ရက်
 (လူမှုဆက်ဆံရေးနှင့်လူအချင်းချင်း ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ခြင်း)
 များနှင့် ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်မှုမရှိခြင်းမှာလည်း ကွဲပြားခြားနား
 သောဓလေ့စရိုက် များကြောင့်လည်း ဖြစ်သည်။
 နောက်ထပ်အကြောင်း အရင်းတစ်ခုမှာ သူတို့အတွက်
 နေ့စဉ်ဝင်ငွေသည် ဘဝရှင်သန်မှုအတွက် အရေးကြီးသောကြောင့်
 အစိုးရရုံးများ၌ အချိန်မပေးနိုင်ကြပါ။ ထိုရုံးများသို့သွားရန်
 ခရီးစရိတ်သော်လည်းကောင်း၊ အစားအသောက်အတွက်
 သော်လည်းကောင်း၊ ရုံးသုံးစရိတ်များပေးရန်အတွက် သော်
 လည်းကောင်း၊ ငွေကြေးမတတ်နိုင်ကြပေ။ ထို့အပြင် အချို့အမှုများမှာ
 တရားမဝင်သော ကိစ္စများဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဥပဒေလမ်းကြောင်းအရ
 တရားဝင်မဖြေရှင်းနိုင်ကြပေ။ ဥပမာအားဖြင့် တရားဝင်မှတ်ပုံတင်
 ထားခြင်း မရှိ သော ငွေချေးသူထံမှ အတိုးပေး၍ငွေချေးခြင်း
 ဖြစ်သည်။ အထက်ပါ အကြောင်းများကြောင့် အမှုကိစ္စများ ကို
 တရားဝင် မဟုတ်သော နည်းလမ်းများဖြင့်သာ
 ဖြေရှင်းနိုင်ကြသည်ဖြစ်ရာ ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေများ၏ တရားဝင် စနစ်သည်
 ၎င်းတို့ကို လျစ်လျူရှုသည်ဟုလည်း မဆိုလိုနိုင်ပါ။
 ရပ်ကွက်တာဝန်ရှိသူများကလည်း ပြစ်မှုကျူး လွန်သူများအား ရဲဖြင့်
 မကြာခဏ ခြိမ်းခြောက်ကြသည်။ ဥပမာအနေဖြင့် ရပ်ကွက်လူကြီး

များမှ ပြစ်မှုကျူး လွန်သူများက မိမိတို့သဘောတူထားသော ခံဝန်ကို ချိုးဖောက်လျှင် ရဲစခန်းကိုပို့မည်ဟု ခြိမ်းခြောက် ကြသည်။

နောက်ထပ်အကြောင်းအရင်းတစ်ခုမှာ အရပ်သုံးဖြေရှင်းမှုစနစ်မှာ တစ်ရက် အတွင်း အမှုကိစ္စများကို ဖြေရှင်း ဆုံးဖြတ်ပေးနိုင်သော သဘောရှိသောကြောင့် ရလဒ်ကိုလျင်မြန်စွာရရှိနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ရပ်ကွက်နေပြည်သူတို့သည် ထိုဖြေရှင်းမှုပုံစံကို ပို၍နှစ်သက်ကြသည်။ ထို့အပြင် အရပ်သုံးဖြေရှင်းမှုစနစ် သည် နစ်နာကြေးပေးခြင်း၊ လျော်ကြေးပေးခြင်းသည် ထိရောက်မှုရှိသည်။ အချို့သောသူတို့သည် ပြစ်မှု ကျူးလွန်သူအား ထောင်ကျခံရမည့်အစား နစ်နာသူအား နစ်နာကြေး ပေးခြင်းကို ပို၍လိုလားကြသည်။ ဆင်းရဲသော ရပ်ကွက်နေ ပြည်သူများသည် ရပ်ကွက်အဆင့်တာဝန်ရှိသူများနှင့် ပို၍ရင်းနှီးကြသည်။ သူတို့သည် ကျူးလွန်ခံရသူ၏ မကျေနပ်မှုကို စဉ်းစားခြင်းထက် ငွေဒဏ် (လျော်ကြေး)ကိုသာ လိုလားကြသည်။ ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများနှင့် ရာအိမ်မှူးများတို့သည် လျော်ကြေး ပေးခြင်းအတွက် တွန်းအားပေးနိုင်ကြသည်။

ထို့အပြင် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူတို့သည် ရဲစခန်းအပါအဝင် တရား ဝင်အစိုးရရုံးများနှင့် အာဏာပိုင် များထံ သွားရခြင်းကို အဆင် မပြေ ဟု ခံစားရသည်။ သူတို့၏ အတွေ့အကြုံအရလည်း ၎င်းတရားဝင် ဥပဒေ လမ်းကြောင်းသည် ထိရောက်မှုမရှိဟု မြင်ကြသည်။ ရပ်ကွက်၌ ခိုးမှုအများစုသည် ၎င်းတို့၏ ခိုးရာပါပစ္စည်း များ ပြန်လည်ရရှိသည်ဟု တစ်ကြိမ်တစ်ခါမှ

မကြံဖူးမကြားဖူးသောကြောင့် တိုင်ကြားမှုမရှိပေ။ ထို့အပြင်
 တရားဝင်လမ်းကြောင်းအတိုင်း အမှုဖွင့်ခဲ့ပါက ရဲများမှ စစ်ဆေး
 မေးမြန်းခြင်းကိုလည်း ခံရသည်။ ရပ်ကွက် နေပြည်သူတို့သည် ရဲများမှ
 မေးမြန်းခြင်းကို မလိုလားကြပေ။ ထို့ကြောင့် အရပ်သုံးတရားစီရင်ရေး
 စနစ်ဖြင့် သာ စီရင်လိုကြပြီး ဘာသာရေးယုံကြည်မှုသည်လည်း
 ခိုးမှုကို မတိုင်ကြားစေခြင်း၏ နောက်ထပ် အကြောင်း အရင်တစ်ခု
 ဖြစ်သည်။ ရပ်ကွက်(၈)၌ နေထိုင်သော အသက် ၆၅ နှစ်ရှိ
 အမျိုးသမီး၏အဆိုအရ မြန်မာ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များသည်
 အလှူဒါနခံရပါက ထိုသူသည် ကံနိမ့်၊ ကံဆိုး၍ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။
 ဥပမာအနေဖြင့် လူတစ်ဦးသည် ငွေချေးယူပြီး ထွက်ပြေးသွားပါက
 ထိုငွေကိုချေးပေးလိုက်သူသည် အရင်ဘဝ၌ ပေးစရာအကြွေး
 ရှိသည်ဟုထင်ကြသည်။ ပိုက်ဆံဆုံးရှုံးခြင်းသည် အရင်ဘဝက
 မကောင်းသည့်အရာ တခုခုလုပ်ခဲ့မိ၍ ယခုဘဝတွင် ပြန်
 လည်ခံရသည်ဟု ယူဆသောကြောင့် ပြဿနာကို အဖြေရှာလိုခြင်း မရှိ
 ကြပေ။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့သည် ဤမကောင်းသော
 အကုသိုလ်များသည် ထိုခိုးသူ (သူခိုး)သို့မဟုတ် အခြား
 အပြစ်ကျူးလွန်သူတို့နှင့်အတူ ပါသွားပြီးဟုယုံကြည်ကြသည်။
 ထို့ကြောင့် ထိုအပြစ်ကျူးလွန်သူ ပြစ်ဒဏ်ကျခံရန်အတွက်
 တိုင်ကြားမှုများ ပြုလုပ်ရန်မလိုဟု မြင်ကြသည်။

အထက်ဖော်ပြပါအကြောင်းပြချက်များအရ အရပ်သုံးတရားစီရင်
 ရေးစနစ်ဖြင့် ပြဿနာများအား ဖြေရှင်းခြင်းသည် သုတေသနပြုလုပ်

ရာ နေရာဒေသ၌ ကျယ်ပြန့်စွာ အသုံးပြုကြသည်ကို တွေ့ရသည်။
 ရပ်ကွက်တာဝန်ရှိသူများသည် ကြားဝင်ဖြေဖြန်သူများအနေဖြင့်သာ
 အငြင်းပွားမှုများအတွက် ဆိုးကျိုးသက် ရောက်စေမှုကို
 လျော့နည်းအောင် ဖြေရှင်းပေးကြသော်လည်း
 အခြားတစ်ဖက်မှကြည့်လျှင် ရွှေ့ပြောင်းနေ ထိုင်သူတို့သည်
 အမှုကိစ္စများကို တိုင်ကြားမှုမရသည့် သဘောလည်း
 သက်ရောက်နေသည်။ လှိုင်သာယာ၌ နေထိုင်သူတို့သည် ရာဇဝတ်မှု
 များနှင့် အငြင်းပွားမှုများဖြေရှင်းမှု လမ်းကြောင်းသည် ဥပဒေစနစ်တစ်
 မျိုး ထက်ပို၍ ကျင့်သုံးသည့် ပုံစံမျိုး ရှိနေသည်။ ထိုသို့သော ပုံစံမျိုးကို
 ကမ္ဘာ့နိုင်ငံတစ်ဝှမ်း၌ ဖြစ်နေသည့်လုပ်ထုံး လုပ်နည်းများနှင့် ဆက်စပ်
 ၍ နှိုင်းယှဉ်ကြည့်နိုင်သည်။ Tamanaha (၂၀၀၈) အဆိုအရ ကမ္ဘာတစ်
 ဝှမ်းလုံးရှိ များပြားသော ဆင်းရဲသားရပ်ကွက်တည်ရှိရာမြို့ကြီးများ၌
 ထိုစနစ်ကျင့်သုံးမှုများမြင့်တက်လာပြီး တရားဥပဒေလမ်းကြောင်းအရ
 ကျင့်သုံးမှု မရှိ (သို့) ကျင့်သုံးမှုအနည်းငယ်သာရှိသည်။ လေ့လာသူများ
 က ထိုပုံစံ ကျင့်သုံးမှုများ များပြားလာခြင်းသည်
 ဥပဒေတစ်မျိုးထက်ပို၍ ကျင့်သုံးခြင်း၏ ဥပဒေရေးရာ
 သွင်ပြင်လက္ခဏာ ဖြစ်သည်ဟု ဖော်ပြသည်။ ဤအခြေအနေသည်
 ဆင်းရဲသားများက “ကိုယ့်ကံကြမ္မာကိုယ်ဖန်တီးခြင်း”
 “ပုဂ္ဂလိကဖြစ်ခြင်း” သို့မဟုတ် “တရားဝင်မဟုတ်ခြင်း”
 ဥပဒေရေးရာအမိန့်စသည်တို့ကို လမ်းကြောင်း ပေး၍ ဖွံ့ဖြိုးစေသည့်
 သဘောဖြစ်သည်။ Tamahana (၂၀၀၈၊ စာ ၃၈၆ - ၃၈၇) ၏အဆိုကို

ဖြည့်စွက်လို သည်မှာ လှိုင်သာယာ၌ ဖြစ်ပွားသောကိစ္စများအရ ဆင်းရဲသော ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူတို့သည် တစ်မျိုးထက် မက ဥပဒေလမ်းကြောင်း၏ အခွင့်အရေးနှင့်အသုံးပြုမှုသည် ဒေသခံများနှင့် မြို့ပြနေပြည်သူများထက် ပို၍ အခွင့်အလမ်းနည်းသည်။ လူမှုကွန်ရက် မရှိခြင်းနှင့် စီးပွားရေးအဆင် မပြေခြင်းသည် လူတို့အား ဥပဒေ တစ်မျိုးထက် ပိုသောစနစ်ကို ကျင့်သုံးစေကြောင်းရှင်းလင်းထင်ရှားစွာ သိမြင်နိုင်သည်။ Moore (၁၉၉၃)က အိန္ဒိယနိုင်ငံနှင့်ပတ်သက်၍ အလားတူညွှန်ပြသည်မှာ တရားဝင်စနစ်(ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေအရပုံစံတကျ သတ်မှတ်ထားခြင်း)နှင့် တရားမဝင် ပုံစံတကျသတ်မှတ်ထားခြင်း မရှိသော စနစ်၏ အခွင့်အရေးဆိုသည်မှာ ယဉ်ကျေးမှု၊ ငွေရေးကြေးရေး၊ လူမျိုးနှင့် လူတန်းစား၊ လိင်ကွဲပြားခြားနားမှု၊ ပညာရေးအဆင့်အတန်းနှင့် လူမှုကွန်ရက် (အဆက်အသွယ်ကောင်းရှိခြင်း)စသည်တို့နှင့် ဆက်နွှယ်နေသည်။ အမျိုးသမီးဖြစ်ခြင်း၊ ဆင်းရဲခြင်း (သို့) မျိုးနွယ်စုနိမ့်သော အမျိုးသားများဖြစ်ခြင်းတို့သည် ဥပဒေရေးရာ၏ကန့်သတ်ချက်နယ်နိမိတ်အတွင်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်း မခံရသောကြောင့် ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ်ကာကွယ်ရန်နှင့် ပြဿနာဖြေရှင်းခြင်းတို့အတွက် အခြား နည်းလမ်းများအားဖြင့်သာ အဖြေရှာကြသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ဥပဒေတစ်မျိုးထက်ကျင့်သုံးခြင်းစနစ်၏ ပြဿနာဖြေရှင်းခြင်း လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတို့သည်လည်းသာတူညီမျှအခွင့်အရေးရရှိနိုင်မှုမရှိပေ။ မြန်မာနိုင်ငံ လှိုင်သာယာမြို့နယ်ရှိ ဆင်းရဲသော ကျေးကျော်ရပ်ကွက်များတွင်နေထိုင်သော ရွှေ့ပြောင်းနေ

ထိုင်သူတို့ သည်လည်း ဥပဒေရေးရာနှင့် ဖြေရှင်းခြင်းမျိုးကို ရှောင်ရှား
ပြီး အခြားနည်းလမ်းများနှင့်သာ ဖြေရှင်းကြသည်။

နိဂုံးချုပ်

မြန်မာနိုင်ငံသည် ကျယ်ပြန့်သောအသွင်ကူးပြောင်းရေးမူဝါဒအရ နေ့
စဉ်လူနေမှုဘဝ၏ နိုင်ငံရေး၊ လူမှုရေးနှင့်
စီးပွားရေးအပြောင်းအလဲများ စတင်လုပ်ဆောင်နေပြီဖြစ်သည်။
ဤပြောင်းလဲမှုများသည် နိုင်ငံ တစ်ဝှမ်းလုံးရှိ
ကွဲပြားခြားနားသောလူ့အဖွဲ့အစည်း (လူတန်းစားအမျိုးမျိုး)
များအတွင်း ထိရောက်သော အကျိုး သက်ရောက်မှုကို ဖြစ်စေနိုင်လိမ့်
မည်။ ကျေးလက်ဒေသများမှ မြို့ပြဒေသများသို့
ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်း ဖြင့် မြို့ပြအသွင်ပုံစံသွင်းမှုကို
မြင့်တက်လာစေခြင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏
အသွင်ကူးပြောင်းရေးလုပ်ငန်းစဉ် တွင်အရေးကြီးသော လိုအပ်
ချက်ဖြစ်သည်။ လတ်တလောတွင် ထိုကိစ္စကို ခြွင်းချက်အဖြစ် သာမန်
ကာလျှံကာသဘောမျှသာဆောင်ရွက်နေသည်။ ရန်ကုန်မြို့တွင်
နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ ပို၍များလာခြင်းနှင့် စက်မှုလုပ်ငန်းများ
ဖွံ့ဖြိုးလာခြင်းတို့သည် ကြီးမားသောအလုပ်အကိုင်အခွင့်အရေးနှင့်
လူနေမှုကိုမြင့်မား လာစေသဖြင့် ဆင်းရဲသော ကျေးလက် ဒေသများမှ
ပြည်သူများကို ရန်ကုန်မြို့သို့
ပြောင်းရွှေ့လာစေရန်ဆွဲအားတစ်ခုဖြစ်နေသည်။ သို့သော်ငြားလည်း

ဤဖြစ်စဉ်တွင် လူတိုင်းအား အလုပ်အကိုင် တည်မြဲစေရန်နှင့် လုံခြုံစွာနေထိုင်မှုရရှိရန်အတွက် မဆောင်ရွက်နိုင်သေးပေ။ ဤသည်မှာ အပျက်သဘောကို ဆောင်ကာ ရာဇဝတ်မှုများကို ဖန်တီးပေးသကဲ့သို့ ဖြစ်နေသည်။ ဒီမိုကရေစီလမ်းစဉ်နှင့် စီးပွားရေးအသွင် ကူးပြောင်းရေးကာလအတွင်း အကြီးမားဆုံးသောစိန်ခေါ်မှုမှာ မြန်မာအစိုးရသည် တရားဥပဒေဖော်ဆောင် ရေးနှင့် လုံခြုံရေးဆောင်ရွက်မှုများ၌ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခြင်း အားနည်းနေဆဲပင်ဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် ရန်ကုန်မြို့ ရှိဆင်းရဲသောရပ်ကွက်ကြီးများနှင့် ကျူးကျော်ရပ်ကွက်များတွင် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင် သူများအတွက် ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်မှု အားနည်းနေသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ လက်ရှိအခြေအနေမှာ နေ့စဉ် လူနေမှုဘဝ လုံခြုံမှုမရှိကြောင်း သတင်းနှင့်စာနယ်ဇင်း ဖော်ပြချက်များအရ သိရသည်။ အလားတူပင် ကျွန်ုပ်သုတေသနပြုလုပ်ရာ လှိုင်သာယာမြို့နယ်တွင် လုံခြုံရေးဆောင်ရွက်မှု အားနည်းနေသည့်အတွက် စိတ်ချ လုံခြုံမှု မရှိပါ။ ဤဆောင်းပါးသည် ရာဇဝတ်မှုအများဆုံးဖြစ်ပွားသည်ဟု နာမည်ကြီးသော အကြီးမားဆုံး စက်မှုဇုန်တည်ရှိသည့် လှိုင်သာယာမြို့နယ်၏ ရန်ကုန်မြို့တွင် နေထိုင်သူဆင်းရဲသော ပြောင်းရွှေ့လုပ်သားများ အငြင်းပွားမှုနှင့် ရာဇဝတ်မှုများအား မည်ကဲ့သို့ ဖြေရှင်းကြသည်ကို ကျွန်ုပ်လေ့လာခဲ့ပါသည်။ ရွှေ့ပြောင်းနေ ထိုင်သူတို့သည် တရားဝင်ဥပဒေလမ်းကြောင်းကို လက်လှမ်းမီနိုင်မှု အလွန်အားနည်းကြသည်။ ဥပဒေရေးရာဗဟုသုတမရှိခြင်း၊ ပညာအရည်အချင်းနိမ့်ကျခြင်းနှင့်

စီးပွားရေးအဆင်မပြေခြင်းသည် တရားဝင် ဥပဒေလမ်းကြောင်းအရ အခွင့်အရေးရရှိစေခြင်းကို အဟန့်အတားဖြစ်စေသော အဓိက အကြောင်းရင်းများ ဖြစ်သည်။ လှိုင်သာယာမြို့နယ်အတွင်း တရား မျှတမှုရှာဖွေရာတွင် တရားဝင်ဥပဒေလမ်းကြောင်း စနစ်နှင့် အရပ် သုံးဖြေရှင်းသည့်နည်းလမ်းတို့သည် ရွေးချယ်နိုင်သော စနစ်များ အဖြစ်တည်ရှိနေသည်။ အထူးသဖြင့် ခိုးမှုများနှင့် အချို့သော မုဒိမ်းမှု များကို တိုင်ကြားခြင်းမရှိကြဘဲ ရပ်ကွက်လူကြီးများနှင့် ဖြေရှင်းရန်ကို သာ လိုလားကြသည်။ ထိုရပ်ကွက်လူကြီးတို့သည် နှစ်ဦးနှစ်ဖက် စေ့စပ်ညှိနှိုင်းပေးခြင်း၊ လျော်ကြေးပေးစေခြင်း၊ ခံဝန်ကတိစာချုပ်ထိုး စေခြင်းနှင့် ပြစ်မှုကျူးလွန်သူတို့အား ရဲစခန်းသို့ပို့မည်ဟု ခြိမ်းခြောက်ခြင်းစသည့် နည်း လမ်းများကို အသုံးပြု၍ ပြဿနာများကို ဖြေရှင်းပေးကြသည်။ အချို့သော မုဒိမ်းမှုများမှာ တရားဝင်ဥပဒေ လမ်းကြောင်းအရ တရားရုံးသို့ ရောက်ရှိလာသည့်တိုင် တရားရုံး၏အဆုံးအဖြတ်ကို ကျေနပ်မှုမရှိကြပါ။ မုဒိမ်းမှုများတွင် အရှက်တရားနှင့် အကြောက်တရားတို့ ကြောင့် တိတ်ဆိတ်စွာနေခြင်းသည် တရားဝင်ဥပဒေ လမ်းကြောင်း၏ အခွင့်အရေးရရှိစေခြင်းကိုလည်း အဟန့်အတားဖြစ်စေသည်။

သီအိုရီအရ ကျွန်ုပ်ဆိုလိုသည်မှာ ဥပဒေတစ်မျိုးထက်ကျင့်သုံးခြင်းသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းရှိ လူတန်းစားအားလုံးကို တရားဝင်ဥပဒေအရဖြစ်စေ၊ တရားဝင်ပြဋ္ဌာန်းသတ်မှတ်ထားခြင်း မဟုတ်သော နည်းလမ်း

(အရပ်သုံးဖြေရှင်းခြင်းစနစ်) အရဖြစ်စေ သာတူညီမျှအခွင့်အရေး ရရှိစေနိုင်မည်ဟု မဆိုလို နိုင်ပါ။ အထူးသဖြင့် ဆင်းရဲသောပြောင်း ရွှေ့နေထိုင်သူတို့သည် တရားဝင်ဥပဒေအရဖြစ်စေ၊ အရပ်သုံး ဖြေရှင်းသော နည်းလမ်းအရဖြစ်စေ၊ မျှတမှုမရှိသောရလဒ်ကိုသာ ရရှိ ကြသည်။ ကျေးလက်မှ မြို့ပြဒေသများသို့ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူ တိုး ပွားလာသည်နှင့်အမျှ နိုင်ငံတော်အစိုးရသည် ထိုသူတို့၏ပြဿနာများ ကို ဥပဒေ ရေးရာလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများဖြင့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းနှင့် ထိန်းချုပ်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် အလွန် အရေးကြီးပါ သည်။ ထို့အပြင် အစိုးရ မဟုတ်သော NGOအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အခြားသော CBO အဖွဲ့ အစည်းများ သည်လည်း ထိုရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူတို့တွင် ဖြစ်ပွားသော ပြဿနာများ အဖြေရှာဖွေရာတွင် လိုအပ်သော ဥပဒေရေးရာ အကူ အညီဖြင့် ပံ့ပိုးကူညီပေးရန်လည်း အရေးကြီးပေသည်။ (သာဓကအား ဖြင့် မုဒိမ်းမှုနှင့် ကလေးသူငယ်များအား နိုင်ထက်စီးနင်းမှုများ)။ လက် တွေ့ကျင့်သုံးနေသော တရားဥပဒေသည်လည်း အများပြည်သူ ယုံကြည်ထိုက်သော ဥပဒေဖြစ်ရန် လိုအပ်သည်။ ဤဆောင်းပါးမှ သတင်းအချက်အလက်များသည် နိုင်ငံတော်အစိုးရ၊ ဥပဒေရေးရာပံ့ပိုး ကူညီသူများ၊ အစိုးရ မဟုတ်သော NGOနှင့် CBO အဖွဲ့အစည်းများအား မြို့ပြဒေသဆင်းရဲသော ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများ ခံစားနိုင်ခွင့်ရှိ သော တရားစီရင် ရေးစနစ်၏ နည်းဗျူဟာများနှင့် ၎င်းတို့ရင်ဆိုင်ရသော အဟန့်အတားများကို

ပိုမို၍နားလည်သဘောပေါက် စေရန်နှင့် အထောက်အကူဖြစ်စေရန်
လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။

ကိုးကားများ

- Boutry, Maxime. 2014. From Rural to Urban Poverty: Some Thoughts on Coping Strategies and Evolutions in Political Transitional Context: Unpublished report 2014.
- Kyed, Helene Maria. 2011. "Introduction. Legal pluralism and international development interventions." *Journal of Legal Pluralism*, no 63: 1-21.
- Dauvergne, Catherine. 2003. *Jurisprudence for an Interconnected Globe*. Ashgate Pub Ltd.
- Forbes, Eben. 2016. "On the frontier of Urbanization: Informal Settlements in Yangon, Myanmar." *Independent Journal of Burmese Scholarship*, no. 1:197-238.
- Griffith, John. 1986. "What is Legal Pluralism." *Journal of legal Pluralism*, no 24: 4-9.
- Habermas, Jürgen. 2001. *The Postnational Constellation: Political Essays*. Cambridge: MIT Press.
- Harper, Erica. 2011. *Customary Justice: From Program Design to Impact Evaluation*. Rome: International Development Law Organization.
- Hooker, M.B. 1975. *Legal Pluralism: An Introduction to Colonial and Neo-Colonial Laws*. Oxford: Clarendon Press.
- Japan International Cooperation Agency, Yangon City Development Committee. 2013. *The project for the Strategic Urban Development Plan of Greater Yangon: Final Report 1, Part II*.
- Macaulay, Stewart. 1987. "Images of Law in Everyday life: The lessons of School, Entertainment and Spectator Sports." *Law & Society Review* No. 21: 185-218.

- McConnachie, Kirsten. 2014. *Governing Refugees. Justice, Order and Legal Pluralism*. New York: Routledge.
- Moore, Sally Falk. 1986. *Social facts and fabrications: Customary Law on Kilimanjaro, 1880-1980*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Pospisil, Leopold. 1971. *The Anthropology of Law: Comparative Theory of Law*. New York: Harper and Row.
- Santos, Boaventura De Sousa. 1977. "The Law of the Oppressed: The Construction and Reproduction of Legality in Pasagarda." *Law and Society Review* no. 12: 1-126.
- Justice-seeking strategies in everyday life | 179
- Tamanaha, Brian Z. 2008. *Understanding Legal Pluralism: Past to Present, Local to Global* *Sydney Law Review* 30, no. 3: 386-7.
- UNDP, UNICEF, UN Women. 2012. *Informal Justice System, charting a course for human rights-based engagement*,. United Kingdom Department for International Development (DFID). 2004. *Non-state Justice and Security Systems*. London: DFID.
- Wojkowska, E. 2006. *How Informal Justice Systems Can Contribute*. Oslo: United Nations Development Programme, Oslo Governance Centre.
- Woodman, Gordon R. 1987-88. "What is the Commission About?" 14 *Newsletter of the Commission on Folk Law and Legal Pluralism* 3